KÖZPONTI KÖNYVTÁR

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

KÖZGAZDÁSZ

A MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXII. ÉVFOLYAM. 17. SZÁM ÁRA: 1.20 FT 1980. OKTÓBER 16.

Hogy is van a harmadik nyelvvel?

CIKKEINK NYOMÁBAN

Előző számunkban több glossza bírálta a Nyelvi Intézetet, amely nem tudta megfelelően lehetővé tenni a nyelvigényes szakos hallgatóknak a harmadik, a nem nyelvigényeseknek a második nyelv választását. Probléma merült fel a nagy létszámú orosz nyelvi csoportokkal kapcsolatban is. Megkérdeztük Kollarik Amáliát, a Nyelvi Intézetért felelős dékánt, találtak-e megoldást a problémákra. A következő felvilágosítást kaptuk:

— Alapvető célunk, hogy tanulóink elsősorban szakmailag készüljenek fel jól, ebbe beletartozik az egy, nyelvigényes szakon pedig a két nyelvből történő alapos felkészülés. Minden további nyelvtanulási igény csak ezek után vehető figyelembe. A Nyelvi Intézet az utóbbi években nagy létszámfejlesztést kapott, de ez még mindig nem elegendő. Minden igyekezetünk ellenére sincs elég pénz új tanárok foglalkoztatására, nincs elég jól felkészült óraadó tanár, akit alkalmazhatnánk, a meglevő tanárok nagyon megterheltek, ezenkívül tanterem- és időpontegyeztetési problémák is vannak. Mindez elsősorban a fakultatív nyelveknél csapódik le.

Ennek ellenére megvizsgáltuk azoknak a nyelvigényes szakon tanuló hallgatóknak a listáját, akik harmadik (nyugati) nyelvre jelentkeztek. Nagy részük jelentkezését nem tartjuk kellően meggondoltnak. Nem egy olyan van köztük, akinek a tanulmányi eredménye a jórendűséget, (a 3,51-es átlagot) nem éri el. Sok olyan van köztük, akinek egyik nyelvből kettese vagy hármasa, többnek mindkettőből négyese van. Egyik ilyen hallgatónak például, akinek átlaga 3,3, és mind a két nyelvből hármasa van, szerintem a harmadik nyelv tanulása — amely rendkívül nagy pluszmegterhelést jelent — nem célszerű javasolni. Azok, akiknek átlaga legalább 3,51, és két nyelvből két ötösük vagy egy négyes, egy ötösük van, ha a KISZ és a szaktanszék is támogatja jelentkezésüket, utólag elfogadják a jelentkezését. Ha időpontegyeztetési problémáik nincsenek, a már működő csoportok munkájába bekapcsolódhatnak. Ezek az elvek szolgálnak a jövő évre keretéül a harmadik nyelvre jelentkezésnek. Ennek kéne érvényesülnie az úgynevezett kis nyelvek esetében is.

Véleményünk az, hogy elsősorban közgazdászokat képzünk, és csak a kivételes adottságúak bírják három nyelv intenzív tanulását. Ugyanezért kérjük mindig az elsősöket is, hogy mérjék fel az alaptárgyakból felkészültségüket, és alaposan fontolják meg, bírják-e két nyelv tanulását.

A nagy létszámú nyelvi csoportokról tudunk, erőnkhöz mérten megpróbálunk segíteni.

Köszönjük az újságnak is az észrevételeket, az idei problémákból levontuk a tanulságokat, és jövőre korrektül fogjuk megszervezni a nyelvi csoportbeosztást.

B. K. T.

Van új a Nap alatt

Kornai-kurzus

Előremutató esemény történt egyetemünkön, amely mellett nem mehet el egyetlen polgára sem. Az előzményekhez tartozik, hogy előrelátó, illetve szerencsés társaink nem mindennapi értékhez, *Kornai János: A hiány* című könyvéhez juthattak az elmúlt hónap során, könyvesboltunk jóvoltából. Értékes a könyv, mert minimális példányban jelent meg, de főleg azért, mert hiányt... pótol. E sorok feladata nem a könyv értékelése, bizonyára nem túloz azonban a közvélemény, amikor korszakos jelentőséget tulajdonít annak.

Ennek a könyvnek, az általa felvetett kérdések aktualitása miatt *jó híre van*, érdemes foglalkozni vele, mondják és érzik sokan. Hasznos népszerűség ez, melyben nagy lehetőséget látok a közgazdász-hallgatók megfogására, érdeklődésük felkeltésére.

Magamon is tapasztalom a csodát. Egyetemi polgárságom történetében, hétvégi, pénteki napon először ültem be egy, az indexemben nem szereplő tárgy előadására. De én csak egy voltam az örömmel fogadott bliccelők táborában.

Kornai János tart előadássorozatot könyvéről alternatív tárgy keretében.

Az óra előtt bennem még több *Kornai hire*, mint ismerete. De ezzel bizonyára nem állok egyedül. Háromszáz főnyi hallgatóságra nem gondoltunk, de egyszer-kétszer már ez is előfordulhat. A tárgy hivatalos hallgatói mellett megtalálható itt valamennyi évfolyam képviselője. Érdeklődők — és ebben a siker záloga. (Bár néhányan csak elkísérték partnerüket — látni rajtuk.)

Az előadó negyedik szava után már csend és figyelem honol. A hallgatóságnak — nemcsak a csendben megnyilvánuló — magatartása feledtette, hogy a Közgázon vagyok. (Ezzel korántsem azt jelzem, hogy nincsenek hasonló előadások nálunk. Itt nincsenek azok, akik más előadásra bemennek, de csak ott vannak.)

Klasszikus előadás, eleven téma. Hasznos egy kis jártasság az elmélettörténetben, A mai anyag *a vállalat megjelenése* a piacon. Döntési algoritmussal, blokkdiagramm segítségével *kísérjük el az anyagbeszerzőt útján.* Felvázoljuk a vevő és az eladó attitüdjét, „szubjektív viszonyulását, hozzáállását ismétlődő helyzetekhez". Kornai frissítő példát hoz a vevő egyik viselkedési vonásáról. Amikor Zorán az „Így is jó" című dalában arról énekel, hogy: ...langyos a sör, de nekünk így is jó..., akkor —— nem egyedülállóan — magas kényszerhelyettesítési hajlandóságról tesz tanúbizonyságot.

Elég egy előadás, hogy megértsük, *miért szeretnek a vevők készletezni*, milyen korlátjai vannak a készletezésnek, és így tovább.

★

Beszélgetéseim során meggyőződtem róla, hogy sokan sajnálják, hogy más irányú elfoglaltságuk miatt nem tudnak részt venni ezeken a pénteki délutáni előadásokon.

Balázs Gusztáv

Röpgyűlés

Egyetemünk aulájában október 10-én délelőtt szolidaritási gyűlésre került sor, ahol oktatók és hallgatók tiltakoztak az apartheid és a faji megkülönböztetés ellen. Alfa Dialló agrárszakos diák mondott beszédet, majd Szarvas László, egyetemünk párttitkára felolvasta a Magyar Szolidaritási Bizottságnak küldendő tiltakozó táviratot.

Őszi klubétlap

Sok nehézség után némi késéssel előállt a közgáz klub őszi programja.

A naponkénti működés mellett a klubtevékenység idén is nagyszabású

fesztiválokban

csúcsosodik ki. Az október 26-i vasárnapi egész napos Folk-fesztivál részleteit az újság más helyén közöljük. A november 15-ére tervezett jazzszombat léte a rekonstrukció miatt még bizonytalan. November 29-én és 30-án kétnapos filmfesztivált bonyolítunk le, ennek részleteiről még korai beszélni. A fesztiválokat szervező csoport vezetője Szabó György.

A Polvax

idén is minden második csütörtökön jelentkezik. A stábot érzékeny veszteség érte, vezetője, Fóris György az utolso pillanatban váratlanul lemondott, most B. Kiss Tamás koordinálja a stáb működését. Október 30-án Kiss Arthur előadása Hatalom és társadalom címmel Polvax és KISZ-vezetőképzés lesz egyszerre. A programot a Politikai Képzési Bizottság szervezi. November 13-án Berend T. Iván a vendég, aki a szocialista országok gazdasági-társadalmi változásairól, problémáiról fog beszélgetni velünk. A további Polvaxok címei és előadói még nem véglegesek, de már javában szervezünk. A most induló

Közép-Európa Körön

a közép-európai országok történelméből, fekvéséből adódó közös dolgaival fogunk foglalkozni történelmi, szociológiai, művészeti megközelítésben. Viták, előadások, műsorok egyaránt lesznek. Bár minden pénteken fogunk találkozni, tulajdonképpen az első összejövetel október 16-án lesz, melyen Jeszenszky Géza történész Magyarország és a Monarchia címmel tart előadást. Október 21-ére Király Lászlót, az egyik legjelentősebb élő erdélyi költőt várjuk magunk közé. A további tervek még nem véglegesek, de meghívtunk például fiatal jugoszláviai magyar írókat és jeles hazai művészeket és személyiségeket.

Ennek a sorozatnak a szervezői B. Kiss Tamás és Moldovai Viktor.

A Pódium

melyet az idén Bálint Eszter vezetésével szervezünk, a jövőben sem csak irodalmi irányultságú lesz. A Térszínház produkciója után október 17-én a Budai Önképző Kör szerepel, november 6-án Sándor Györgyöt hívtuk meg új műsorával, november 14-én egy avantgarde irodalmi csoport mutatkozik be, november 20-án Dévai Nagy Kamilla estjét láthatjuk, míg november 28-ára Cseh Tamás ígérkezett. A legnagyobb érdeklődésre feltehetőleg a Pécsi Balett október 23-i Oxigén című műsora tart számot. A decemberi program még nem alakult ki véglegesen.

A jazzklub

idén is Vető István vezetésével működik, a koncertek továbbra is minden szerdán lesznek. Az első két hét Pege-műsora után október 22-én a Kőszegi-együttes, 29-én és november 19-én a Szaturnusz szerepel. November 5-én és 26-án a Dimenzió (Dés László és Másik János új együttese), és november 12-én, valamint december 3-án az Új Rákfogó személyében új, izgalmas formációkat üdvözölhetünk. A december 10-i és 17-i program még nem végleges.

A filmklub

hétfőnként a hatvanas évek nagy filmjeiből ad válogatást, keddenként nyugatnémet sorozat lesz. A részletes műsorterv egyetemszerte a plakátokon található. A bérletek 50 forintos áron a közönségszervezésen kaphatók.

A szombati klubban

melyet héttagú stáb szervez, a disco és a filmvetítés mellett rendszeresen sor kerül zenekarok fellépésére is. A Panta Rhei, a Karthágó és a Benkó Dixiland Band után október 25-ére az East és a Rockwell együtteseket hívtuk meg, a további program még nem alakult ki. A gólyabálra november 22-én kerül sor.

Egyéb tudnivalók

Közgázos tagságival a szerdai és a szombati programok ingyen megtekinthetők. A tagsági osztás október 22-ig hétfőn, szerdán, csütörtökön és szombaton 5—7 óra között van. Negyvenöt forint és fénykép szükséges.

A klub, de főleg a filmklub, a Pódium és a Kelet-Európa Kör minden új aktívát örömmel látna. Hét közben a zsibongóból nyíló folyosó végén, a közművelődési titkárságon vagyunk megtalálhatók.

KLUBOSOK

Óvári Éva, az olimpikon

Tizennyolc évesen már két olimpián és sok nemzetközi versenyen, Európa-bajnokságokon, világbajnokságokon vett részt. Most viszont új feladatok elé néz. Idén felvették a közgázra, most elsőéves, úgyhogy a torna mellett, most már az egyetemi tananyaggal is „küzdeni" kell.

— Hogyan ismerkedtél meg a tornával?

— A későbbi edzőnőm akkoriban került Dunaújvárosba, és az általános iskolákból kiválogatta az ügyesebb gyerekeket. Így kerültem hozzá én is. Ezenkívül szüleim is szerették volna, hogy sportoljak. Abban az időben még nem volt konkrét elképzelésem arról, hogy milyen sportot űzzek, a torna tetszett, úgyhogy elkezdtem tornázni.

— Hogyan alakult később a pályafutásod?

— A korosztályos versenyeken egyre jobb eredményeket értem el, úttörőolimpiát, különböző versenyeket sikerült megnyerni, később ifjúsági — majd 75 óta felnőtt válogatott lettem. Nyertünk vidéki csapatként először felnőtt bajnokságot. 76-ban, és két olimpiára kijutottam, most pedig itt a Vasasban folytatom, mivel Pesten tanulok.

— Mi volt a titka az úgynevezett „dunaújvárosi csodacsapatnak"?

— Semmi különlegeset nem tudok mondani, nagyon jó közösség, kiváló edző és tehetséges versenyzők jöttek össze, és természetesen sok-sok óra edzés, gyakorlás.

Ez a csapat sajnos már abban az összetételben nem szerepel, ebben közrejátszott többek között egy edzőválság és két biztos csapattag eltávozása, illetve szakítása a tornával.

— Mi is volt tulajdonképpen ez az „edzőválság" és mi volt a helyzet Tóth Margittal és Lővei Máriával?

— Ekkor volt szó egy egyéves tatai edzőtáborról, ahová természetesen az edzőknek is menni kellett. A mi edzőnőnknek ebben az időben volt ötéves a kislánya. Ő ezt az edzőtábort egyfolytában nem tudta vállalni a családja miatt. Abba viszont, hogy csak bizonyos időszakokra jöjjön le, a szövetségben nem egyeztek bele. Vagy végig, vagy semeddig. Ezért aztán 1979-ben elment egy általános iskolába tanítani és azóta is ott van. A másik két lány közül, akik Montreálban voltak még, Tóth Margit 1979-ben lemondta a válogatottságot, többek között az edzőnő távozása miatt és abbahagyta, Lővei Mária pedig 78-ban TF-s lett és azóta csak néha indul egy-két versenyen, de már nem veszi komolyan. Talán, ha az edzőnőnk nem megy el, akkor együtt marad a csapat, de így nem ment.

— Te hogyan döntöttél volna az edzőnő helyében?

— Hát nem is tudom. Elég nehéz helyzetben volt, az biztos. Neki akkor már csak két tanítványa volt, Tóth Margit és én. Ezenkívül egyáltalán nem biztos, hogy megérte volna maradni, mert ha bejön a verseny akkor jó, de ha nem akkor tulajdonképpen egy év kárba veszett volna. Szóval nem tudom. Talán megértem.

— Nem tudom, hogy mi igaz abból, hogy egyes tornászok hormonkészítményeket kapnak a serdülés késleltetése végett. Te mit tudsz erről mondani?

— Az biztos, hogy a magyarok közül senki nem használ ilyet. Ezt tudom, így van. Hogy a külföldiek mennyire élnek ezekkel a szerekkel, nem tudom. Híresztelések, pletykák mindig terjengenek, de hivatalosan még senkiről nem derült ki. Egy biztos: én semmiféle eredményért nem lennék hajlandó ilyenre. Az egészségemet nem áldozom fel.

— Egy időre hagyjuk most a tornát, a magánéletedről szeretnék kérdezni, ha egyáltalán van ilyen, ennyi edzés mellett. Gondolom, sokan kérdezték már, de hadd tegyem fel, hogy miért éppen a közgázra jöttél, hiszen az élsportolók nagy többsége a TF-re jelentkezik.

— Nem volt kedvem a TF-hez, mert az edzőség meglehetősen hálátlan munka, borzasztóan sok időbe kerül, és később, mikor az embernek családja lesz, már nagyon nehéz összehangolni az edzéseket a családdal. Minden nap hat-hét óra edzés, hétvégeken is, vagy verseny, edzőtáborok. A másik az, hogy ha nem megfelelő partner a tornász, hiába jó edző az ember, nem megy. A harmadik pedig, ha az ember jó tornászokat akar nevelni, akkor elég „hajcsár" módon kell állandó munkára bírni őket. Szóval én ezt nem akarom. Egyébként is szerettem a gimnáziumban a matekot és a történelmet. Főleg a matekot, persze akkor jobban, ha ment, de ha nem, akkor is jó volt gondolkodni, ezenkívül érdekel a közgazdaság, főleg a külkereskedelem.

— Milyen az egyetem, hogy tetszik?

— Nagyon tetszik, egyáltalán nem csalódtam benne, olyan, amilyennek elképzeltem. Jó a csoportunk, úgy érzem, jó közösség jött össze, szóval jól érzem magam.

— Mi a kedvenc időtöltésed?

— Szeretek zenét hallgatni, mindegy, hogy milyen, csak jó legyen, diszkóba, moziba, színházba járni és imádom a

(Folytatás a 7. oldalon.)

Vöröskereszt-alapszervezet alakul

A Vöröskereszt feladata egyetemünkön társadalmunk humanista vonásainak érvényesítése, s a közösséget segítő akciók szervezése. Elő kell segíteni az olyan fontos nevelési elveket, mint amilyenek a társadalmi tudatosság, az önzetlenség, a segítőkészség és a közösségi magatartás erkölcsi tulajdonságai. A Vöröskereszt-alapszervezet alapvető feladatai közé tartozik az egészségvédelem, a családpolitika és a családvédelem, a véradás és a segítségnyújtással kapcsolatos teendők magasszintű ellátása. A Vöröskereszt igyekszik a hallgatók, dolgozók minél szélesebb körét, és egyes, egyetemünk közéletétől távol levő rétegeket a közösségi munkába kapcsolni. Különösen fontos lenne — ifjúságpolitikai kisugárzása és hivatásformáló szerepe miatt, ha a tanárszakos hallgatók közül többen részt vennének a Vöröskereszt munkájában.

Mint tömegszervezet a pártszervezet támogatásával, a KISZ-szel és szakszervezettel együttműködve, a közművelődési titkárság, a kollégiumi irányítószervek, a Közgazdász közreműködésével és segítségével működik. Az egyetemi Vöröskereszt szervezetében végzett tevékenység teljes értékű párt-, illetve társadalmi munkának számít, és ennek megfelelő elismerést érdemel.

A Vöröskereszt nyílt szervezet, a tagság önkéntes, a belépés belépési nyilatkozattal, illetve 15 évre szóló tagkönyvek kiadásával történik. A hallgatók tagdíja négy forint évenként, az alkalmazottaké tíz forint.

A tájékoztatást az alakuló Vöröskereszt alapszervezetről dr. Bikics Istvántól, a technológiai tanszék vezetőjétől kaptam.

Madarász

Valóban marhaság újságírónak lenni?

Írni muszáj; aki nem érzi ezt a belső késztetést, az ne írjon, akárki fia, akármilyen magas hivatal biztatja erre.

Mit is ér egy újságcikk? Általában rövid életű, sokszor még a vitacikknek szánt írások is elfelejtődnek néhány hét alatt. Az újság nem olyan, mint egy jó könyv, amit többször is elővesszünk, formája is esendőbb, könnyen válik csomagolóanyaggá, papírhulladékká. Amit azonban leírunk, a nyomtatott szó megtartott erejénél fogva mégis fennmarad — a jelen krónikájává válik, és minden emlékezetnél hitelesebben örökíti meg annak minden örömét, gondját. De csak azt, amit valóban leírunk (le merünk írni). Ami a nyomtatott papírra nem kerül fel, azok az apróbb, de egy új közösség (mint pl. ez az egyetem) életében jelentős események, hangulatok, vélemények és ellenvélemények — kimaradnak ebből a fontos krónikából. Természetesen ettől még fennmaradhatnak — a jó emlékezetű szemtanúk esetleg később is mesélhetnek a „régi szép" (vagy éppen kegyetlen) időkről.

A valóság ugyanis attól függetlenül létezik, hogy számot adunk-e róla, mint ahogy az sem befolyásolja létét, hogy miként vélekedünk róla — magunkban. Mihelyt véleményünket a megerősítés vagy éppen a megváltoztatás szándékával nyilvános fórumon — pl. egy újság hasábjain — kifejtjük, máris a valóság aktív alakítójává válhatunk. Ez az újságírás örök „nagy illúziója". A valóság formálásának igénye. S hogy ez mennyire marad illúzió és mennyire válik valósággá, az csak részben függ az újságírót formáló befolyásoló közegtől. Sok függ attól, hogy a cikkíró mennyire képes azonosulni feladatával, mennyire képes a valóság lényegét megragadni — s ha ez a valóságra (valóságos hatalommal bíró személyekre) nézve kellemetlen, mennyire képes a sarkára állni igaza védelmében, mennyire képes az érdekek egyeztetésére. Tud-e várni, türelmesen. Szívósan utánajárni a tényeknek. Egy témát olyan jól (olvasmányosan, érdekesen, természetes hangon) megírni, ahogy csak lehet. Mennyire képes beleélni magát riportalanyai helyzetébe. Tud-e megértő és ha kell könyörtelen lenni? Meri-e a felelősséget vállalni...

Ha mindezt nem akarja valaki végiggondolni, vagy ezt végiggondolva nem akarja (tudja) elfogadni — annak valóban marhaság újságírónak lennie.

Agg Zoltán

KISZ-bizottsági ülés

Ülést tartott a KISZ-bizottság október 9-én.

Első napirendi pontként a testület felmentette a Nemzetközi Kapcsolatok Szakbizottság éléről *Nagy Gyulát* és megbízta *Gáspár Tibort* az NKB vezetésével. Az új vezető a KISZ-bizottság ötleteit, segítségét kérte ahhoz, hogyan tehetné tartalmasabbá a hozzánk látogató külföldiek programját, hogyan növekedhetne ezek jelentősége. Ezek után ismertette a delegációk és az építőtábori munkacsoportok cseréjének ezévi tervét.

Az ÉT szakbizottság helyzetéről *Gellényi Csaba* számolt be. Felhívta a KISZ-bizottság figyelmét arra, hogy az utóbbi két évben, szinte lehetetlen embereket találni az építőtáborokba, az idén például csupán húsz főt — zömében elsőst — sikerült beszervezni. A tábori szervezés részleteiről folyó rövid vita után *Ádám László* azzal a kéréssel fordult *Magyar Évához*, hogy nyújtsanak segítséget az instruktorok a két szakbizottság létszámának bővítéséhez — tájékoztassák az elsősöket a szakbizottságok munkájáról. A friss erők nélkülözhetetlenek a két szakbizottság új, ütőképes szervezőgárdájának kialakításához.

A vita ezután ismét a külföldi delegációk kérdésére terelődött. A sok gond közül a legfontosabbat Vass Laci fogalmazta meg. Amíg csak nagy kínkeservesen tudunk szállást biztosítani a külföldiek számára, addig minden más kérdést — hogy hány külföldit, mikor hívunk meg stb. — ez dönt el. Ez megköti a KISZ-bizottság és az NKB kezét, nagyon megnehezíti, hogy lépjenek ezen a területen.

Harmadik napirendi pontként Nagy Imre tett javaslatot a küldöttgyűlés határozata nyomán szerveződő kollégiumi munkabizottság létrehozására. E bizottság feladata lesz, hogy három kérdéskör kapcsán készítsen egy anyagot a KISZ-bizottság számára. A három kérdéskör közül az első: vándoroljanak-e a kollégisták vagy sem, évfolyamonként vagy karonként legyen a kollégiumok szervezése, a második: az alapközösségek és a harmadik: a kollégiumi szabályzatok kérdése.

A KISZ-bizottság szükségesnek tartotta, hogy a munkabizottság javaslatai elkészítéséhez minél több hallgató véleményét vegye figyelembe.

Végezetül a KISZ-bizottság köszönetét fejezte ki azon oktatóknak és hallgatóknak, akik nyáron a Tőke táborban, az SG táborban, a miskolci ÉT-ban, az I. évfolyam szüretén és az AIESEC nyári munkáiban részt vállaltak.

K. S.

Lázad a német ifjúság?

„Idegenek a saját országukban: fiatalok, németek, akik máshogy akarnak kinézni, beszélni és mások akarnak lenni!"

A nyugatnémet *Stern* c. képes hetilap terjedelmes cikkben foglalkozik azokkal a fiatalokkal, akik különleges ismertetőjeleikkel, felfogásukkal tüntetnek társadalmuk „átlagember" típusa ellen. Miről is van szó? Mit akar tulajdonképpen a német „lázadó" ifjúság?

Petra 18 éves, barátja *Guidó 17.* Mindketten tanulnak még. Petra loknijait cukros vízzel erősíti. 80 márka napi zsebpénzéből nem csinál nagy gondot, mindennap elkölti.

Guidó is egyik legfontosabb problémájának a tökéletes külsőt tartja, és ezen belül frizurája elsőrendűségét. *„Teddiboy vagyok"* — közli nem kis büszkeség nélkül. Barátnője neve, pedig „Teddygirl" magyarul *„Teddy"-kislány.*

A 15 éves gimnazista *Ben*, már keményebb fiú. Ő az ún: *„Skinheads"* (kopasz) típus. Hajából igazán nem csinál problémát, kopaszra nyírja üstökét. Mégpedig oly különleges módon, hogy a fejtetőn két kiborotvált csík van egymás mellett. Közöttük némi tüskeszerű haj. Hogy miért csinálja? *„Sokkolni akarok vele"* — árulja el a titkot. Egyébként semmi nem érdekli, mert meggyőződése, hogy 15 éven belül itt minden *„kaputt"* lesz.

Norbert 22 éves, szociálpedagógiát tanul. Szívesen olvas gyermekkönyveket. Ismeri jól az akupunktúrát (a saját bőrén!). *„Örömet szerezni, nem törni-zúzni!"* — mondja ki jeligéjét. Folklórzenét hallgat, szakadt, kopott farmert hord és hosszú hajat, fülében 5 cm hosszú fülbevalót.

Sabina 21 éves, építészrajzoló. *„Teljesen mindegy, mit mondanak az emberek, úgy élek, ahogy akarok."*

Nem tartják magukat *„nagy számnak"*. 27 éves barátnője szerint: *„selejt vagyok"*. Nincsenek illúzióik, mindketten tudják, őmiattuk aztán nem fog előrehaladni a gazdaság. Az emberi testből akarnak művészetet csinálni, s ezen a gondolaton felbuzdulva, már reklámoznák is az elképzelést, feszes harisnyanadrágot hordanak, rövid trikóval, bőrdzsekivel. Hajuk 1 cm-es, tüskés, ijesztő módon kifestve mindketten.

Ők az ún. *„művész"* típus megtestesítői.

A „popperekről" már többször lehetett olvasni az újságokban, ők az ún. úrigyerekek. Minden *„prolót"* megvetnek. Politika, kultúra, lényegtelen dolgok. *„Ruha teszi az embert"* — állítják. No, és ehhez tartozik a jellegzetes popper frizura. Hatalmas frufru a fül tövéig, egyenesen lenyírva, tarkón pedig szakszerűen vágva a nyakszirtig. A hajat természetesen minden hónapban legalább egyszer igazíttatni kell, mert fél cmes lenövéssel már mindenki kilóg az elegáns bandából.

Végül a 18 éves gimnazista *Vincent* képvisel még egy érdekes csoportot. Ő az ún. *„Ska"* típusba tartozik. Drága *„rongyokba"* öltözik, bár úgy fest, mint egy századeleji csavargó. Ormótlan bő nadrág, két számmal nagyobb zakó, kalap. *„A lányoknál elég jó sanszom van. Buknak rám, meg a cuccaimra."*

A jövő nem érdekli, egyik napról a másikra él. Az életet versenyfutásnak tartja. Hetente többször felmegy a hegyekbe a kutyájával, amelyet soha nem hagyna el.

Babucs Éva

Vikingek közgazdász utóda

Európának egy tőlünk távoli részéből, a magyar turisták által még alig felfedezett országból, Norvégiából jött Budapestre és egyetemünkre, Bent Arne Saether, egy fiatal közgazdász. Bent, ahogyan barátai hívják, jellegzetesen skandináv, illetve norvég, magas, szőke és természetesen, mint nagyon sok honfitársa, szakállas. Idén fejezte be tanulmányait az Oslói Egyetem közgazdasági szakán, s így már jobban tudja értékelni az egyetemi oktatás helyzetét.

— Norvégiában, több főiskolán, egyetemen képeznek közgazdászokat, ezek az iskolák általában valamilyen irányban specializálódtak. Az Oslói Egyetemen mi inkább több elméleti ismeretet kapunk, de ezenkívül lehetőségünk van további témaválasztásokra, specializációra is, mint például gazdaságtörténet, tervezés, ökonometria, én például a nemzetközi közgazdaságtant választottam. Oktatási szisztémánk jóval szabadabb, mint amit itt megismertem. Számunkra néhány szemináriumon és persze a vizsgákon kívül nincs előírt, kötelező tanmenet, s az évek folyamán olyan tárgyakat is felvehetünk, amelyek egyáltalán nem tartoznak a közgazdaságtudomány keretébe.

— Mégis milyen struktúrája van akkor az egyetemi oktatásnak?

— A képzési időszak két része oszlik, a három évig tartó első időszak, amely alatt például a minden egyetemistának kötelező filozófiát és a majd a közgazdaságtant választó hallgatóknak kötelezően, az erős matematikára épülő statisztikát kell tanulniuk, amelyeket azután speciális teszttel zárunk. A fennmaradó óraszámot mindenki saját érdeklődésének és céljainak megfelelően választott tárgyakkal tölti ki. A két évig tartó második időszakot alapvetően a tanulmányokat záró vizsgaszéria tárgyai alkotják, de még itt is nagy a választási lehetőség. A hallgatóknak kell dönteniük, hogy mit; milyen tárgyakat és hogyan; szemináriumon vagy egyedül tanulnak. Ez a függetlenség a gimnáziumokhoz képest nagyon jelentős és a változás túl gyors. Sajnos az egyetem nem képes segíteni az ebből fakadó problémák megoldásában.

— Milyen tananyagból, irodalomból tanultok?

— Majdnem csak könyvekből, mivel nálunk csak nagyon kevés egyetemi jegyzet van. Minden év elején kézhez kapjuk az elolvasandó könyvek listáját, a „penzumot". A hiányokat kéziratok és előadásjegyzetek pótolják, illetve azok az előadások, amelyekre a tanárok előre felhívják a figyelmet, hogy még teljesen fel nem dolgozott kérdésekről lesz szó. A tudományos szemléletről viszont el kell mondanom, hogy egyetemünk nagyon a tradíciók rabja, szinte egyeduralkodók Keynes tanai, mikroszinten pedig a neoklasszikusoké. A marxista közgazdaságnak csak elemei törtek be, de kiszorul jó néhány egyéb közgazdasági irányzat is.

— Hogy állnak anyagilag a norvég diákok?

— A pénzügyi helyzetünk az otthoni támogatástól, de elsősorban a hitelrendszertől függ. Az állam nem jelentéktelen, de kevés, 900 koronás ösztöndíjat ad. Ennek kiegészítésére a diákok kedvezményes hiteleket vehetnek fel, évente maximum kb 24 ezer koronát, amit aztán húsz év alatt kell visszafizetniük. Sokan a tanulás mellett időnként eljárnak dolgozni, vagy esetleg a munkavállalás miatt félévet halasztanak. A diákszervezetek küzdenek azért, hogy mind az ösztöndíjat, mind a hitelkeretet megemeljék.

— Milyenek a végzett diákok elhelyezkedési lehetőségei?

— Ez sok mindentől függ, elsősorban a gazdasági helyzettől, majd a diákok szakától és specializációjától és természetesen a vizsgaeredményektől. Norvégia ma viszonylag kedvező gazdasági helyzete — alacsony munkanélküliség és erőteljes gazdasági növekedés — biztos álláshoz jutást jelent bizonyos végzettségű közgazdászoknak. Ez a helyzet azért nem mondható el minden közgazdászra, pláne nem minden egyetemi hallgatóra. Az állásokat általában az újságokban hirdetik meg, s mi ezek alapján pályázunk.

— Itt tartózkodásod alatt több magyar fiatallal beszélgettél a diákéletről. Milyen Norvégiában és milyennek látod a magyarokét?

— A norvég diákok társadalmi élete, szabadidejüknek eltöltése teljesen az egyetemen kívül zajlik, annak ellenére, hogy minden fakultásnak, egyetemnek megvan a saját diákbizottsága és a diákoknak van egy országos szervezete is. Ám ezek főleg az érdekvédelmi kérdésekben, valamint a jobb és magasabb szintű oktatásért dolgoznak. Képviselőjükön keresztül irányítják a részben tulajdonukban levő vállalkozásokat, amelyek a diákszállókat, az ott levő étermeket és boltokat, illetve óvodákat üzemeltetik. Sajnos ezeket a diákbizottságokat már évek óta a maoisták és a konzervatívok uralják, s a rajtuk kívül még létező számos irányzat közötti pozícióharc nem vonzza, sőt majdnemhogy taszítja a diákokat az itt folyó munkától. Ilyen körülmények között nem is csoda, ha a hatvanas évekhez viszonyítva hallatlanul visszaesett a diákszervezetekben mind a politikai, mind a kulturális élet, s az ifjúság mára igen komoly passzivitásba süllyedt. Számomra ezért volt kissé meglepő, s irigylésre méltó dolog a magyar egyetemek kultúrosztálya és az a munka, klubélet, amit például itt a közgázon is megismertem.

— Milyen a hetvenes—nyolcvanas évek norvég fiataljainak, egyetemistáinak politikai nézete?

— A hatvanas évek radikális időszaka után Norvégiában is, mint Nyugat-Európa más országában, a hetvenes évek egy megenyhült, időnként konzervativizmusba csapó áramlatot hoztak. Manapság az a helyzet, hogy sokszor több fiatal szavaz a konzervatívokra, mint az idősebbek közül. Sajnos valahogy a diákok hajlamosak az éles váltásokra és könnyebben is polarizálódnak, mint az idősebb generáció. Mindezek ellenére a szocializmusnak, a baloldalnak még mindig nagy hatása van a fiatalokra. Itt feltétlenül meg kell említenem, hogy a baloldali eszmék erejének hullámzására mindig is nagy hatással van a szocialista országoknak mind a kül-, mind a belpolitikája. Számomra, aki átélte és részese volt a hatvanas évek radikális időszakának rossz érzés azt látni, hogy a mai fiatalság a konzervatizmus hullámán a passzivitás felé halad, miközben számukra a környezeti kérdések sokszor fontosabbak lettek a társadalmi problémáknál.

— Huszonhét éves vagy, de már elmondhatod magadról, hogy komoly politikai múltad van.

— A társadalmi kérdések iránti érdeklődésemet a szüleimtől örököltem, akiknek már nagyszülei is, egyébként egyszerű munkásemberek, szociáldemokraták voltak. Én is korán bekapcsolódtam a szociáldemokrata ifjúsági szervezet munkájába, és évekig a KB tagja voltam. A hetvenes évek elején a párt a NATO, Vietnam, Közös Piac és még néhány kérdés miatt megoszlott, s amit aztán néhány évre rá a kettéválás követett. A kiváló balszárny alapította Baloldali Szocialista Párthoz csatlakoztam én is, s ennek vagyok ma is tagja, s itt közgazdasági területen végzek társadalmi munkát. Hazatérésem utáni napokban indul egy marxista közgazdasági önképző kurzus, amelynek hallgatója és a szocialista országok gazdaságpolitikájáról szóló előadások egyik előadója leszek. Részben ezért is jöttem Budapestre, hogy találkozhassak magyar közgazdászokkal és újabb ismereteket szerezhessek. Számunkra, és általában a nyugat-európai munkásmozgalmak számára nagyon fontosak azok a gazdasági tapasztalatok, amelyeket Magyarország a szocializmus építése során szerzett.

— Hogyan érezted magad Budapesten?

— Nem először járok Pesten, mivel 1971-ben részt vettem itt egy DIVSZ-konferencián, de akkor nem volt időm megismerni a várost, az országot. A mostani két hét alatt többfelé jártam, gazdasági szervezeknél, egyetemeken, könyvtárban, moziban és természetesen — mint VB csoporttársak — futballmeccsen. De ezután a zsúfolt program után is azt mondhatom, csak „megízleltem Magyarországot", így búcsúzóul azt tudom mondani, biztos, hogy hamarosan viszontlátjuk egymást.

Dezséri

És ölébe vett anyám... Fotó: Balázs Gusztáv

Belépés csak komoly szándékkal

A Szakkollégiumban eddig az volt a szokás, hogy a másodévesek rögtön elkötelezték magukat egy-egy szekció mellett, s igyekeztek annak munkájába bekapcsolódni, ez azonban nem ment zökkenőmentesen. Hiszen a felsőbbéveseknek rég lerágott csont volt már, amit az újaknak át kellett tanulmányozni ahhoz, hogy szakmailag felnőjenek a színvonalhoz és a szekciók programjaihoz. Ezen a gondon különböző alaptanfolyamokkal igyekeztek enyhíteni, ezeket részben egyetemi oktatók, részben végzett szakkollégisták tartották. S amíg ez bekövetkezett, a fiatalabbak eléggé magukra voltak hagyatva a szekciókban, s az egész kollégiumi életbe való beilleszkedésük is lassú és nehézkes volt.

Idén másfajta megoldással kísérleteznek. Szakmai szempontból különválasztják a másodéveseket, s számukra alapozó kurzusokat vezetnek be. Ezek egyikét Nagy Gyula tartja majd.

— Hányféle bevezető szeminárium szerveztetett és milyen az érdeklődés ezek iránt?

— Öt nagyobb témakört ismertetünk meg a hallgatókkal. Célunk olyan szakmai ismeretszint elérése, amely alapján megbízhatóan tudnak majd maguknak a hallgatók az év végén szűkebb témát választani. Szemináriumi formában dolgozunk fel alapirodalmakat, tisztázzuk a legfontosabb fogalmakat, megbeszéljük az összefüggéseket. Éppen ez a módszer magyarázza, hogy csak kis létszámmal dolgozhatunk, ez a kurzus 5—7 tagú csoportokkal lehet a legeredményesebb.

— Milyen témákat közelítetek meg?

— Lesz egy gazdaság- és társadalomtörténeti sorozat, ezt Greskovits Béla vezeti, Ábel Pistié egy makrogazdasági, gazdaságpolitikai szeminárium. A döntéselmélet, a modellezés rejtelmeibe vezeti be az érdeklődőket Temesi József a matematika közgazdaságtani alkalmazásai című foglalkozás során. Mikrogazdasági, vállalat-gazdaságtani kérdésekkel foglalkoznak majd a hallgatók Dobák Miklós irányításával. Én egy külgazdasági témát vezetek majd.

— Milyen készülést igényel a hallgatóktól a részvétel ebben a munkában?

— Heti egy foglalkozást tervezünk, így a félév során tíztizenhárom összejövetelt tartunk majd. Az irodalomfeldolgozás megköveteli, hogy mindenki elolvassa azt, amiről szó lesz, a munka csak így lehet eredményes. Ez azt jelenti, hogy pl. a világgazdasági és társadalomtörténeti témához a félév során, jó 1500 oldalnyi irodalom alapos ismerete szükséges. Ennek egy részét már a nyári szünetre feladta az egyik szemináriumvezető a Stúdium Táborban, magam is kíváncsi vagyok, vajon elolvasták-e a diákok. A kurzus során tervezzük előadók meghívását is, és vitára is számítunk.

— Még korántsem lehet jósolni az új sorozat sikeréről, sok függ a diákok hajlandóságától. A témavezetők mindenesetre alaposan felkészültek, rajtuk nem fog múlni. Szorítunk a vállalkozásért, s néhány hónap elteltével beszámolunk majd a fejleményekről.

m. g.

AMAZON

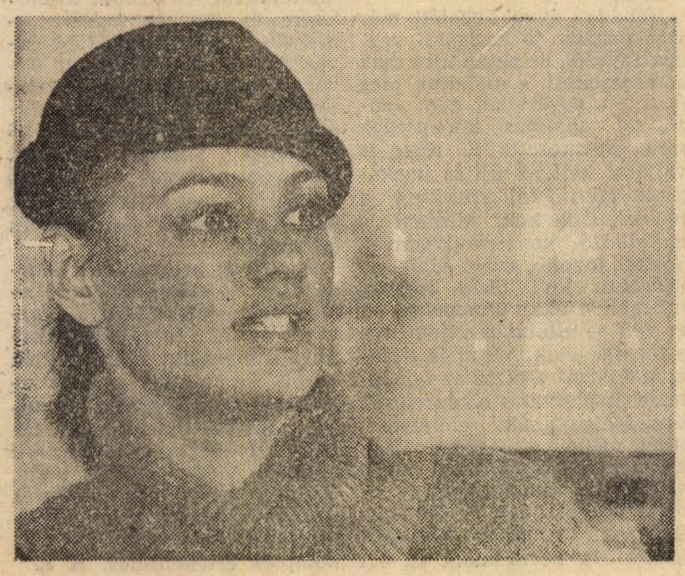

Hogyan vizsgáztunk az elmúlt félévben?

Tagozat /I.évf./	Tanulmányi átlag 1978/79.	1979/80.	Évismétlők száma 1978/79.	1979/80.
Nappali	3,29	3,07	7	19
Esti	2,97	2,52	5	12
Levelező	2,74	2,83	7	11

Elkészült a kari jelentések alapján az elmúlt tanév második félévének vizsgaértékelése. Ennek alapján megállapítható, hogy kis mérvű az összegyetemi tanulmányi átlag csökkenése a tavalyihoz képest, ellenben a tagozatok, évfolyamok és szakok között nagyobb az eltérés. A levelező tagozat kivételével az első évfolyam tanulmányi átlaga erőteljesen romlott! (1. táblázat.)

A felsőbb évfolyamok átlaga az elmúlt évekhez képest nem mutat eltérést; a legjobban a kereskedelmi kar hallgatói szerepeltek, míg az ipar kar hallgatói a legalacsonyabb átlagot érték el. Karonként a vizsgatapasztalatok a következők.

„Vizsganapot és vizsgáztatót"

Az általános karon a politikai gazdaságtan tanszék szerint a hallgatók egy része nemcsak vizsganapot, de vizsgáztatót is szeretett volna választani (a kar állásfoglalása ezzel ellentétes ugyan, mégis érthető, mert az azonos követelmények ellenére is vannak különbségek), ezért fordulhatott elő, hogy gyakori volt a vizsgalapokon a „nem jelent meg" beírás.

A gazdaságtörténet tanszék ismét kéri, hogy a vizsgaidőszak utolsó hetét megint egységesen az utóvizsgák számára tartsák fenn, ez ugyanis megkönnyítené a tanszék munkáját. A kari tanács a kérést nem támogatta.

A politikai gazdaságtan tanszék kéri, hogy szigorlataikon a szaktanszékek oktatói működjenek közre, mint szigorlati bizottsági tagok, annál is inkább, mivel szaktárgyaik vizsgája során a hallgatók politikai gazdaságtani ismereteivel kapcsolatban sok hiányosságot vetnek fel. A kari tanács ülése úgy foglalt állást, hogy a tanszék saját erőből is meg tudja oldani a szigorlatozást, vagyis a szigorlati bizottságokat ki tudja állítani.

A kari jelentés szerint a hallgatók évközi munkája egyenetlen. Ezt bizonyítja például, hogy számítástechnikából 27-en nem tudták megszerezni az aláírást félévi elfogadhatatlan munkájuk miatt. Még kirívóbb, hogy az első évfolyamon politikai gazdaságtanból 43-an nem kaptak aláírást (első félévben csak 18-an). A hallgatók szerint az aláírást biztosító feltételeket nem ismerték pontosan.

Középszerű mentalitás

A kereskedelmi kar szakvezető tanszékei mellett a hallgatói teljesítmények kis mérvű javulásáról adott számot a piackutató és piacszervezési tanszék, valamint a gazdaságföldrajz tanszék.

A nyugati nyelvek gyengébb eredményeit a hallgatók a gyakori tanárváltással (különösen angol nyelv esetén), valamint a más szakosok közé sorolásával magyarázzák. Kérik a kar hallgatói, hogy a népgazdaság tervezése tárgy eredményesebb elsajátítása érdekében az intézet bocsásson rendelkezésükre útmutatót.

A negyedévesek alternatív blokkbeli záróvizsgájának eredményeivel valamennyi érintett tanszék (öt tanszék) oktatói elégedettek. (Némiképp túlzásnak tartja a kari jelentés azonban, hogy a külpolitikai blokk esetében e jegyek, mintegy kétharmada jeles volt.)

Továbbra is tapasztalható, hogy az egyes hallgatók átlageredményei a kari átlaghoz képest igen kis szórást mutatnak. Ez egy bizonyos középszerű mentalitásra törekvésnek a jele, s annak a szemléletnek, mely a diplomaszerzést, és nem az alapos szaktudás elsajátítását tartja elsődlegesnek.

Aligha tekinthető reálisnak, hogy a kar 573 nappali tagozatos hallgatója közül összesen csak 5 évismétlő volt, a jeles (illetve a kitűnő) átlageredményt a kar hallgatóságának csak a 7 százaléka érte el.

Statisztikából nagy a bukási arány

Általános statisztikából az ipar karon a bukottak között gyakori, hogy akik nem kapnak az évközi munka alapján aláírást, első utóvizsgájukon is igen gyenge teljesítményt nyújtanak. A bukási arányszám nagyon magas. Jelenleg a kelleténél jóval többen kérnek ismételt vizsgaengedélyeket.

A számvitel tanszék javasolja, hogy a Számvitel című tárgyból a hallgatók kollokváljanak, tekintettel arra, hogy a jelenlegi gyakorlati jegy nem biztosítja az elmélyült tudást, amelyre a hallgatóknak feltétlenül szükségük van az Elemzés című tárgy eredményes elsajátításához.

Az agrárközgazdasági tanszék véleménye szerint csökkent az alternatív blokk oktatási hatásfoka, egyre kisebb felkészültséget árulnak el a hallgatók a záróvizsgákon. Több hallgatót meg kellett buktatniuk, így az évfolyamátlag is igen alacsony volt. Ennek okát a tanszék abban is látja, hogy az alternatív blokktárgyak évközi számonkérésére nem a legalkalmasabb forma a beszámoló.

A kari jelentések alapján készített vizsgatapasztalati beszámolót a rektori tanács október 13-i ülésén tudomásul vette, és kérte a dékánokat, hogy hívják fel a tanszékek figyelmét, hogy csak abban az esetben fogadjanak el vizsgaidőpont-módosítási kérelmet a hallgatóktól, ha ezt megfelelő indokkal, igazolással támasztják alá; enélkül csak a kar engedélyével vagy utóvizsga jelleggel tűzhető ki újabb vizsgaidőpont.

Tagozat Évfolyam Szak	Hallgatók száma fiz.		Tanulmányi átlag fiz.		Évismétlők sz.
I. évfolyam	468	162	3,07	2,99	19
II. évf. Tervg.	23	4	3,01	3,91	2
Pénzügy	59	19	2,94	3,44	1
Tanári	50	27	3,98	3,26	1
Áruforg.	70	32	3,28	3,17	1
Külg.	112	20	3,68	3,93	2
Nemzetk.	25	6	3,71	3,90	-
Ipar	91	43	3,20	3,23	3
Agrár	36	18	3,45	3,61	1
Közl.	38	11	3,15	3,18	-
III. évf. Tervg.	25	3	3,40	3,52	-
Pénzügy	51	16	3,46	3,58	-
Tanár	37	19	3,80	3,66	-
Áruforg.	55	24	3,79	3,80	1
Külgazd.	99	17	3,74	3,69	-
Nemzetk.	30	5	3,80	3,59	-
Ipar	81	41	3,45	3,65	2
Agrár	24	13	3,80	3,73	-
Közl.	33	8	3,35	3,70	-
IV. évf. Tervg.	28	6	3,84	3,92	-
Pénzügy.	42	21	3,98	3,94	-
Tanári	56	26	4,01	3,92	-
Áruforg.	57	22	3,64	3,80	-
Külgazd.	95	13	3,83	3,64	-
Nemzetk.	30	7	4,00	3,67	1
Ipar	90	36	3,77	3,30	-
Agrár	28	16	3,76	3,80	-
Közl.	39	5	3,39	2,96	1
V. évf. Tanári	37	33	4,74	4,70	-
Mindösszesen:	1909	659	3,49	3,48	35

Seniorok

Új színfolttal gyarapodott a szakkollégium. Idén először két — úgynevezett — senior lakik az ódon belvárosi épület patinájáról közismert falai között. Kik ők, miért, mi célból született ez a dolog? Erről kérdeztük *Csomós József*et az egyik seniort.

— A seniorok végzett hallgatók, volt szakkollégisták, akik a kollégiumi gyűlés választása alapján a kollégiumban maradnak. Mivel maximum egyszer választhatók újra, legfeljebb két évig laknak még a szakkollégiumban. Tulajdonképpen nevelőtanári státuszban vagyunk, de a tevékenységünk nem nagyon változik az elmúlt évekéhez képest. Sok mindent csinálunk, amit egyetemista korunkban, elsősorban különböző programok szervezésére gondolok itt. Részt veszünk a kollégiumi DB munkájában, bár szavazati jogunk nincs. Ezért a munkáért nem jár fizetés.

Három indokát tudnám hirtelen említeni, amiért ezt az „intézményt" létre kellett hozni.

A szakkollégiumban az utóbbi években túlsúlyra jutottak a fiatalabbak. A nyolcvan főből csak tízegynéhány a negyed-, ötödéves. Az ő dolguk lenne a legtöbb program szervezése, és — amit nagyon fontosnak tartok — a szakkollégiumi sajátos légkör, értékrendszer fenntartása. Ehhez azonban kevesen vannak az utóbbi évekhez, és az alsóbb évfolyamosokhoz képest. Ezekben a funkciókban kell a senioroknak támogatást, megerősítést adniuk az idősebb generációnak. A másodévesek nem tudhatják még, mire jó a szakkolesz, mit adhat ez nekik, mire lehet ezt használni. Az a sajátos, a szakkollégiumra jellemző gondolkodásmód és szellem, amit az idősebbek a — sokszor visszajáró — végzettek, és immár a seniorok képviselnek, a legnyilvánvalóbban ad választ ezekre a kérdésekre. Mi a kollégiumban élünk, részt veszünk munkájában, programjain, közeli, közvetlen kapcsolatban vagyunk mindenkivel, ezen keresztül aztán részt vehetünk ennek a bizonyos „étosz"-nak az élesztésében, fenntartásában.

A szakkollégium szeretne országos szakkollégiumi mozgalmat indítani. Ez rengeteg munkával jár. Itt is szükség lesz a seniorok munkájára.

A szakkollégium programjai bővültek az utóbbi időben. Ez a felfuttatott tevékenység igényli a végzettek segítségét. A seniorok léte egyfajta — a kollégiumba visszajár és ott dolgozó végzősök mellett — biztosítéka ennek.

Most körülbelül ennyit tudok mondani a seniorsággal kapcsolatban. Nagyon új dolog ez, nem is kiemelkedően jelentős a szakkolesz életében. Remélem beválik.

K. S.

Kinek a klubja a pénzügyklub?

Erdős Péter akadémikus előadásával nyitott október 7-én a pénzügyklub. A Kinizsi utcai kollégium klubjába alig fértek be az érdeklődők.

Ez már csak azért is örvendetes, mert az előző félévben viszonylag kevesen látogatták az előadásokat. *Kozma Nóra*, a pénzügyklub diákvezetője szerint ennek több oka volt: egyrészt olyan témák szerepeltek a múlt félévi programban, amelyekhez a hallgatók nem értettek annyira, hogy érdemben hozzá tudjanak szólni, (pl. a nem kereskedelmi árfolyam), másrészt kevésbé ismert személyek tartották az előadásokat, így például a lakáskérdésről a témával foglalkozó negyedévesek beszéltek.

A félév első előadása jól szolgálta e tévhit megdöntését: ezúttal jó néhányan megjelentek más szakokról is. A szakos hallgatók számára viszont ritka „ínyencfalat" volt ez az este, hiszen kötelező tananyaguk *Erdős Péter „Adalékok a mai tőkés pénz, a konjunktúra-ingadozások és a gazdasági válságok elméletéhez"* című könyve, s nem mindennapi dolog, hogy egy tankönyv íróját a diákoknak is van alkalmuk megismerni. Különösen a harmadévesekre (akik már ismerik az „Adalékok..."-at) hatott a meglepetés erejével az a néhány észrevétel, amely eltért a könyv anyagától, sőt mi több, ellentmondott neki. Egyébiránt, ha figyelembe vesszük, hogy a fenti mű megjelenése óta hat év telt el, olyan hat év, amely során nemcsak a világgazdasági helyzet, hanem közgazdászaink felfogása is jelentősen megváltozott, ez nem is olyan csodálatra méltó.

Ellenben megszívlelendőnek tartom azon „mellékes" megjegyzést, miszerint néhány évvel ezelőtt éppen Lord Káldor (akit nemrég egy televíziós kerekasztal-beszélgetésben láthattunk), hívta fel Erdős Péter figyelmét a Tőkének egy olyan mondatára, amelyet ő eleddig sohasem hallott, noha elismert marxista közgazdász. Nekünk, ifjú közgazdászjelölteknek, még idejében szól a figyelmeztetés: Alaposan odafigyelve kell olvasnunk a marxizmus klasszikusait, nem azért, mert kötelező, hanem mert van mit tanulnunk tőlük.

Végül is úgy hiszem, az a tény, hogy a szakma olyan kiváló képviselője, mint Erdős Péter, eljött hozzánk előadást tartani, nemcsak a pénzügyklub, hanem egész egyetemünk hírnevét öregbíti.

Dukász Anna

Mi újság a nyelvpiacon?

Az, hogy emelkednek az árak és romlik a minőség. A magánórák árfolyama 100 és 200 forint között mozog, a leggyakrabban használt nyugati nyelvkönyvekért 200—300 Ft-ot kérnek, az idegennyelvű könyvek árai a

csillagos eget verdesik,

a tanfolyamok, fordítás, a tolmácsolás árait jelentősen felemelték.

A nyelvtanulás növekvő egzisztenciális kényszere egyre több tanulót présel be a tanfolyami szobákba, a zsúfoltság viszont egyre több tanulót présel ki onnét.

A nyelv iránti keresletet a nemzetközi kommunikáció ugrásszerű növekedése lendítette fel.

A nyelvtudásban mindig is kifejeződtek társadalmi kiváltságok, de manapság társadalmi pozíciójuknál, illetve anyagi helyzetüknél fogva kiváltságos rétegek a korábbinál is sokkal határozottabban törekednek arra, hogy kiváltságaikat nyelvtudás formájában (is) átszármaztassák gyermekeikre. (A nyelvi óvodák, nyelvtanfolyamok összetételét kutató vizsgálatok mutatják ennek a törekvésnek az erejét.) Gyanítható továbbá, hogy a tartós kiküldetésért vívott harcok egyik nem lényegtelen motívuma is ez a törekvés. Ugyanakkor a professzionális nyelvtudás megszerzése az értelmiségi rétegek felé vezető egyik legszélesebb (főként lányok által járt) mobilizációs útvonallá vált.

A nyelvtanulásba való befektetés megtérüléséről, illetve jövedelmezőségéről — ilyen irányú vizsgálatok híján — csak sejtéseink vannak. Valószínűleg azok számára lesz legkevésbé jövedelmező a nyelvtudás, akik elsődleges munkaeszközként (fordítóként, tolmácsként, idegenvezetőként, nyelvtanárként stb.) hasznosítják. Általában ezek, a nyelvpiac konjunktúrájával párhuzamosan javuló, ám, az átlagnál még mindig kedvezőtlenebb helyzetben levő értelmiségi rétegek fogadják be a nyelvtudás megszerzése útján mobilizálódó csoportokat, míg a kiváltság-őrző, „tősgyökeres" értelmiséginek jobbak az esélyeik nyelvtudásuk jövedelmezőbb kihasználására.

A világnyelvek egyre fontosabbá váló termelőeszközök. Csakhogy olyan termelőeszközök, melyek a világ bizonyos részein „vadon teremnek" és máshol elérhetetlenül jó minőségben használatba vehetők, míg a világ többi részén, kerül, amibe kerül, mestersége-sen kell előállítani. A Szovjetunióban, az NSZK-ban vagy Angliában sem kevésbé jelentős, mint nálunk, sőt, de az „egy világnyelvnyi" előny mindenképpen megmarad. Bizonyos népek és hatalmak

történelmi „kedvezményezettsége"

tartós és jelentős gazdasági haszonná válik, míg más népek történelmi hátránya tartós és jelentős gazdasági tehertétellé.

A nyelvtudás termelésében megmutatkozó egyenlőtlenség mindaddig szükségszerűen fennmarad, amíg létezik a nyelvi világpiac, amíg a világnyelv áruformában jelenik meg. A nyelvi világpiac kialakulása előtti időkben a közvetítő nyelv megtanulása szervesen beleszövődött a nemzetközi kommunikációban érdekelt igen szűk rétegek szocializációs folyamatába. Az idegen nyelv nem vált tantárggyá, hanem egész egyszerűen a szocializáció nyelvi közegét alkotta.

A tömegtermeléssel előállított nyelvtudás jóval felszínesebb, szegényesebb, illetve specializáltabb annál a franciánál például, amelyen a „Háború és béke" orosz arisztokráciája cseveg, vagy annál a latinnál, amellyel a középkor peregrinusai járták be Európát.

A nyelvtudás tömegessége erősen viszonylagos. Először is jórészt leszűkül a professzionális követelmények teljesítésére. A nyelvtanulás mint

nagyon romlékony áru

is, tán még a szaktudásnál is romlékonyabb. Igaz, hogy a turizmus nagyon sok embert érint, de a nyelvtudás időben, pénzben, szellemi energiában még túlságosan is sokba kerül ahhoz, hogy ennek érdekében érdemes legyen idegen nyelveket tanulni.

Valószínű, hogy jobb módszerekkel, a nyelvoktatás specializálásával hatékonyabban tudnánk nyelvtudást termelni, növelhetnénk az ingyenes juttatások körét is. De nem felejthetjük el azt, hogy a nyelvi piacon mi csak veszíthetünk. Hosszú távon csak a nyelvi piac megszüntetése, a nemzetközi kommunikáció teljes demokratizálása felel meg érdekeinknek.

E demokratizálásnak legalább három feltétele van: a gazdasági, társadalmi, politikai feltételek tárgyalásába most ne kezdjünk bele. Egy kitüntetett nyelvnek kell hordania a nemzetközi nyelvi kommunikációt; ennek a nyelvnek az ismeretét többékevésbé általánossá kell tenni, és bele kell foglalni az ingyenes társadalmi juttatások körébe, mint például az írniolvasni tudást; lehetővé kell tenni, hogy ezt a nyelvtudást az egyes nemzeti gazdaságok megközelítően egyenlő feltételek mellett, és elvileg azonos minőségben állíthassák elő.

Nemzeti nyelv eleve nem felelhet meg a harmadik követelménynek, hiszen az anyanyelv és a tanult nyelv minősége között áthidalhatatlan különbség van.

Túl sok választási lehetőségünk egyelőre nincs. Ha a papíron maradt nyelvtervezetek százait nem nézzük, akkor csak az eszperantisták ajánlottak a mi három követelményünknek megfelelő nyelvet. Komolyan meg kell vizsgálni az ajánlatukat. Az eszperantó eddigi eredményei mindenesetre meggyőzőbbek, mint a romantikus nyelvtudományból ránk maradt babonás előítéletek, melyek a természetelvűség alapján kizárják a tervezett nyelv létezésének lehetőségét.

Ha sikerül bebizonyítani, hogy az eszperantó előkészítő jellegű tanítása mint a nyelvtanulásba való bevezetés, az első nyelv tanulása során jelentkező gátlások leküzdésének „királyi útja", a világnyelvek tanulása során megtérülő, sőt jövedelmező befektetés, akkor nyugodtan javasolhatjuk azt, hogy az eszperantóval a jelenleginél sokkal szélesebb körben, bátrabban és komolyabban kísérletezzünk.

Révész Sándor

Szemtől szemben

Előjegyezhetők a Fejlődéstanulmányok

Európa-centrikus filozófiai olvasnivalóink sorában alapvető hiányt pótol a Fejlődéstanulmányok szöveggyűjtemény sorozat. Az eddigi kötetek a kis példányszám miatt pillanatok alatt elfogytak, s aki valahogyan mégis szerzett belőlük, csak hosszabb könyörgésre adta kölcsön egyikmásik kötetét néhány napra. Most végre minden érdeklődőnek jut majd, az új kötetek megjelenésével párhuzamosan a régieket is újra nyomják, s folyamatosan előjegyezhetők az egyetemi könyvesboltban.

A második kötet a társadalmi fejlődés átmeneti korszakainak, illetve formációinak témakörében néhány olyan, a nemzetközi irodalomban ismertté vált írást közöl, amely egyes társadalmak gyorsabb fejlődésének, átalakulásának és más társadalmak elmaradottságának, torz fejlődésének kérdéseit tárgyalja. A közölt írások szerzői nagy tekintélyű társadalomtudósok a nyugat, illetve a harmadik világ neves haladó, magukat marxistának, vagy újbaloldalinak tekintő ideológusai. Miként a szöveggyűjtemény egész sorozatának, úgy e kötetének is az a célja, hogy elősegítse a nemzetközi irodalom jobb megismerését, valamint betekintést nyújtson a marxisták és nem marxisták között és köreiben folyó nemzetközi tudományos polémia világába. A kötet három szerzője közül Samir Amin és Immanuel Wallerstein a fejlődés-tanulmányok legnagyobb elméleti hatású művelői közé tartoznaknak, Catherine C. Vidrovitch munkái pedig egy-egy körülhatároltabb kérdés elméletileg is izgalmas feldolgozását adják.

A harmadik kötet a fejlődő országokban végbemenő társadalmi változások és az itt tevékenykedő politikai mozgalmak által létrehívott, de tudományos és politikai szempontból különösen időszerű elméleti-ideológiai áramlatokat bemutató válogatást közöl.

A marxista-kommunista mozgalom számára is egyre fontosabbá válik, hogy saját eszközeivel, a korábbi korlátokat áttörve elemezze a helyzetet és kijelölje cselekvési lehetőségeit e térségben. Elkerülhetetlen tehát a fejlődő világ szellemi mozgalmainak, politikai áramlatainak, és az ezek alapjául szolgáló társadalmi-gazdasági viszonyoknak korrekt, tudományos analizise. Ízelítőül álljon itt néhány név a szerzők rangos névsorából: André Gunder Frank, Régis Debray, Ernesto Che Guevara, Jean-Paul Sartre, Léopold Sedar Senghor, Ahmed Sékou Touré, Amilcar Cabral.

Ki mit vár a KISZ-től

Most, a KISZ-választások idején ismét aktuális témává lépett elő a diákok és a KISZ egymáshoz való viszonya.

Kíváncsi voltam, ki mit vár az első évfolyamon a KISZ-től, és egyáltalán mi a véleménye róla.

Bár nem kell sok fantázia hozzá, hogy az ember maga elé képzelje azoknak az arcát, akiknek nekiszegeztem a kérdést, hogy ők tulajdonképpen mit is várnak a KISZ-től, mégis leírok néhány jellemző példát: elnéző mosoly; gúnyos vigyor; gyanakvó, tetőtől-talpig végigmérő pillantás vagy tátott száj, kigúvadt szemekkel. De olyan is előfordult, hogy valaki így jött oda hozzám: „Engem is kérdezz meg!"

Megkérdeztem.

— Én azt szeretném, hogy a KISZ végre elérje, hogy csak az tartozzék soraiba, aki hajlandó is tenni valamit a szervezetért, s ezek a fiatalok aztán egy olyan közösséget alkossanak, ahol ha valakinek bármikor bármiben segítségre van szüksége, mindig számíthasson a többiekre.

Sokan csak jó programokat várnak, de hogy közben ők is keresztbe tehetnének egy gyufaszálat, az már eszükbe se jut.

Bizonyságképpen egy másik beszélgetésem:

— Te miért vagy KISZ-tag? — kérdeztem egy srácot, azután, hogy hosszasan ecsetelte, hogy szerinte a KISZ nem ér semmit... — Miért vannak olyan tagjai a KISZ-nek, akik annak céljairól vagy nem tudnak, vagy nem értenek velük egyet?

— Vannak néha jó programok, amiket kár lenne kihagyni.

— De hát ezeken azok is részt vehetnek, akik nem KISZ-tagok!

— Hááá...t, igen. De azért jobb, ha az ember meghúzódik. „Sosem lehessen azt tudni!"

— Milyen hátrányod származna abból, ha nem lennél KISZ-tag?

— Nem javasolnának pl. ösztöndíjra vagy az álláskeresésnél.

— Miért, azt hiszed, hogyha nem dolgozol rendesen, akkor is javasolnak majd?

— Naná. Még csak az kéne, hogy ne. Különben is, a vezetők éppígy nem csinálnak semmit se, mint a magamfajta mezei KISZ-tagok.

— Ez azért túlzás, nem?

— Jó, van egy-kettő, aki eleinte pattog, de aztán gyorsan csillapodik.

— Ilyen lelkesedés láttán érthető.

— Egy olyasfajta helyzet alakult ki, hogy várjuk a sült galambot, hogy a szánkba röpüljön, de még lehetőleg a szánkat is az nyissa ki, nehogy véletlenül megerőltessük magunkat.

A tagság jelentős része nincs tisztában a KISZ valódi feladatával. Világosabban, érthetőbben kell megfogalmazni a célokat és a feladatokat. A politikai munkát, amely tulajdonképpen az, ami KISZ-szé teszi a KISZ-t és megkülönbözteti a kökörcsinkörtől, a legtöbben szívesen mellőznék.

Vezekényi Vanessa

Még egyszer az elsős táborról

Egy téma talán lekerül a napirendről

Ha azzal kezdem, hogy az idei elsős táborokban „semmiféle incidens nem történt", akkor az máris úgy tűnik, mintha fedezéket keresnék, és védekezni szeretnék valami (valaki) ellen... S talán így is van: védekezni egy nagyon erős beidegződés, egy hétfejű előítélet ellen, ami együtt született a gólyatáborok alig nyolcéves gyakorlatával, és mindmáig konokul végigkísérte azt.

Hogy nevezetesen ezekben a táborokban „részegeskedés van", hogy rögtön az első benyomások a „morális, erkölcsi züllés" útjára taszítják ártatlan gólyáinkat („kampányszerű fiú-lány kapcsolatok", „éjszakai dorbézolások"). és akkor még a lényeg hátra van: az instruktori gárda „módszeresen leendő tanárai ellen hangolja az elsősöket", emellett a szüreten „csapnivaló munkát végeznek", konfliktust okozva ezzel az egyetemi vezetés és a gazdaság között...

És habár ennyire „tömény-nyen" (sarkítottan) rossz véleménnyel az egészről talán kevesen voltak, valamelyiket a fenti vádak közül mindig lehetett hallani, mint ahogy az sem lehet véletlen, hogy éveken át felmerült az ötlet: szüntessék meg a gólyatáborokat!

Hát *ezért* éreztem fontosnak tényszerűen tudatni, hogy idén *nem volt* „dorbézolás" *nem* volt „részegeskedés", az instruktorok *nem* hangoltak senki ellen, sőt, intenzíven kihasználták a lenn levő tanárok segítségét például az egyetemi témájú tájékoztatóikban, vagy éppen alkalmi (délutáni) *politikai-gazdasági fórumok, vitakörök* szervezésében.

Ami pedig a munkát illeti: aligha rontja majd az egyetem jó hírét, hogy a gazdaság vezetése a legnagyobb megelégedéssel nyilatkozott a munkáról, hogy néhány nap után az addigiakat látva nyugodt lélekkel rá merte bízni a társaságra a nyugati exportalma szedését, s azért is csak dicséret járt — merthogy egyszerűen mindenki (jól) *dolgozott!* (Amiben nyilván annak is szerepe volt, hogy ez a gazdaság *tényleg* igyekezett odafigyelni a tábor és munka fontosabb feltételeire, és általában teljesítette is azokat...)

Még egyszer: szomorú, hogy ilyen magától értetődő dolgokat külön is „reklámozni" kell, de ebben a témában eddig még a bíráló, kritikus vélemények domináltak, s az ilyen könnyen vérré válik, nehéz elfeledni őket. Reméljük, a mostani táborok után talán már erre is sor kerülhet. Eddig az „ügy" néhány „megszállottja" legfeljebb csak érvekkel vitázhatott a negatív vélemények ellen (pedig régen sem volt olyan fekete a bárány, mint amilyenre festették, esetleg alkalmi bolhákból csinálva elefántot). Az elítélő beidegződéseken mégis alig tudtak változtatni. Most azonban a lenn levő tanárok tényeket, és eredményeket láthattak, jószándékot és hallatlan lendületű tenniakarást. Nem véletlenül mondta Halász Géza a széplakfelsői tábor zárásakor: „Külön köszönöm az instruktorok munkáját. Nélkülük mindazt, ami itt az egy hét alatt összejött, egyszerűen nem lehetett volna megcsinálni."

Aminek nyomán jövőre talán — végre — az újabb tábor elfogadtatásakor már nem kell külön energiát fordítani a különböző előítéletek leküzdésére, hanem a továbblépés, a konstruktív újítások megvalósítására (és csak arra) lehet teljes egészében koncentrálni!

Fóris György

Mit csinál az agit.-prop. munkabizottság?

Élénk vita jellemezte az agitációs propaganda munkabizottság e tanévi első ülését. A téma: a bizottság éves munkaterve volt.

Egy tájékozódás terve volt az első témajavaslat, melyet Poller Imre, a munkabizottság vezetője terjesztett elő. A felmérés helyszíne az ideológiai tanszékek és a hallgatói pártcsoportok, ahol arra kíván választ keresni a bizottság, hogy az oktató-nevelő munka során és általában milyen ideológiai-politikai kérdések foglalkoztatják a hallgatókat, melyek e kérdések közül a problematikusabbak. Az izgalmasnak ígérkező témát a pártbizottság utalta a munkabizottság hatáskörébe, azzal a gondolattal, hogy az elkészített felmérést majd a párt-vb és a pb elé terjesztik.

Voltak akik fölöslegesnek tartották ezt a munkát, miután amúgy is kell készíteni a felsőbb állami és pártszervek részére egy vizsgálati anyagot az ideológiai tanszékeknek, a marxista oktatás tapasztalatairól. Ennek eredményeképpen határozzák meg majd később a marxizmus oktatásának követelményeit és szempontjait. Éppen ezért hasznosabbnak ítéltek volna egy panelvizsgálatot, nemcsak a marxista, hanem a többi tanszékre kiterjedően is célul tűzve annak vizsgálatát, hogy az ifjúság arculatfelmérése kapcsán hozott pártbizottsági határozatunk hogyan valósul meg.

Csak hosszas vita után fogadta el végül is a munkabizottság egyöntetűen az eredeti előterjesztést, melynek elkészítésével Gondi Józsefet és Sándor Pétert bízta meg, akik a tanszéki (pl. gazd., filozófia, tud. szoc., szociológia, elmélettörténet, világgazdaságtan és nemzetközi tanszékek) és a hallgatói pártcsoportoktól kapott írásos tájékoztató alapján szerkesztik majd meg a felmérést.

Célul tűzte az agit. prop. munkabizottság a XII. kongresszus határozatainak feldolgozását és végrehajtásuk elősegítését egy középtávú program elkészítésének keretében. A terv előreláthatólag novemberre készül el, amely a pártmunka feladatainak meghatározása mellett ajánlásokat tesz az állami vezetésnek, a KISZ-nek és a szakszervezetnek. A tervezet előkészítésével Kiss Arthurt bízták meg.

Hogyan ünnepeljük politikai ünnepeinket? A kérdést már nem először vetette fel az agit. prop. munkabizottság az elmúlt években. S hogy mind ez ideig nem sikerült megnyugtató választ adni a kérdésre, azt bizonyítja, hogy a téma nem vesztette el aktualitását.

Néhány évvel ezelőtt már volt néhány jó hallgatói kezdeményezés, de aztán újra csak a megszokott, s mondjuk meg őszintén, egyáltalán nem vonzó, sőt unalmas ünnepségek sora következett. E téren is vállalni kell az újítás kockázatát. Merni kell szakítani a régivel, s le kell küzdeni a mutatkozó konzervativizmust. Sokkal inkább, mint eddig, az ifjúságra kell bízni, hogyan, mi módon akar ünnepelni — ez volt az általános véleménye a bizottságnak. Végül is Kolacsek Andrásra bízta az ünnepléssel kapcsolatos elképzelések összefoglalójának előterjesztését, melyet a második félévben ennek alapján tűz majd vitára a munkabizottság. A változtatások így még nem érinthetik a Nagy Októberi Szocialista Forradalom ez évi ünnepségét, amelyre november 5-én kerül sor délután 1 órakor az egyetem aulájában. Az ünnepségen Kovács Sándor, az ipar kar párttitkára mond rövid megemlékezést, és a kultúrosztály ad a tervek szerint körülbelül félórás műsort.

Pártszervezetünk a tanév második felében egy ideológiai konferenciát szervez. A konferencia témájának kijelölésére és megszervezésére — melyde a pátbizottság több javaslatot is tett — Bernáth Tivadart bízta meg a munkabizottság. A munkabizottság feladata még a KISZ és a HPCS hallgatók körében végzett ideológiai-politikai nevelő munkájának és e tervékenység pártirányításának elemzése és értékelése.

A gazdag programot a Közgazdász egyetemi lap munkabizottsági értékelésének tervével zárták. Erre előreláthatólag a második félév elején kerül sor, amikor is a munkabizottság megvitatja az újság politikai munkáját, a felelős szerkesztő előterjesztése alapján. A bizottság két tagja, Bikics István és Kollarik Amália a lap figyelemmel kísérésével járul hozzá majd a komplex értékeléshez. **H. E.**

Kérdőjelek a gazdaságról és a politikáról

Nehéz olyan vitához kapcsolódni, ahol a korábban hozzászólók érvelései jelentős időkülönbséggel láttak napvilágot és félő, hogy a közönség így elfelejti azokat. Különösen akkor, ha szövegszerű reflektálásra csak nyomokat találunk, mert a szerző ismeretlen okból nem kívánja ezt. Ilyen *kapcsolódás található Gervai Pál* múlt számban olvasható cikke, valamint *Gombár Csaba és Bihari Mihály* múlt évi, a Közgazdászban található *írásai, interjúi között.* Ezt igazolja már maga Gervai Pál cikkének címe is. *A gazdaságnak a fogalompárja köztudottan a politika, amelynek csak egy fajtája a demokrácia,* így kettőjük felcserélése csak az előző szempontok szerint értelmezhető. Ugyanígy csak a két fenti szerzőre vonatkoztatható az „...ezt időnként hallani lehet" megfogalmazás is, hiszen a Gervai Pál által vitatott gondolatokat éppen ők tették politológiailag is rendezetté az egyetemen.

A fentiek ellenére a hozzászólásom nem terjed ki az összes eddig szereplő gondolatra. Ennek oka, hogy Gombár és Bihari álláspontja egyértelmű, míg Gervaié fogalmilag ingadozó. Lényeges kérdéseket kéne tisztázni, hogy vita lehessen.

1 Gervai Pál érvelése gyakran olyan megállapításokra támaszkodik, amelyek a társadalomtudományok szempontjából nem jelentenek lényegi elhatárolódásokat mai tudásunk alapján. Ezek közül legfontosabb az általa is kiemelt kategória: „társadalmi szintű termelési kapcsolatok", másképp „társadalmilag szerveződő termelési kapcsolatok", amelyek szemben állnak „a termelési folyamat elszigeteltségének a növekedésével", az árutermeléssel.

Most ne foglalkozzunk azzal, hogy mi a „termelési folyamat elszigeteltsége", mitől, hol, hogyan érvényesül, itt ez nyilván nyelvi pontatlanság. A *lényeges kérdés* azonban az, *hogy az árutermelésnél is társadalmi szintű termelési kapcsolatokról van szó,* és nem másról. A polgári gondolkodás láthatja csak az árucserét két ember alkujának, amelyet azok saját elhatározása hoz létre, de még ebben az esetben is társadalmiságról beszél. Éppen a Tőkében mutatja ki Marx, hogy az *az alku nem* determinálatlan, *akaratlagos megállapodás eredménye, hanem társadalmilag meghatározott.* Így az olvasó üres kézzel kénytelen felállni a cikktől, amikor az árutermelés és a tervezés különbözőségeit keresi.

2 Gervai Pál megkísérli a stratégiai tervezést segítségül hívni, de eldöntetlen marad, hogy ennek mi a szerepe a fejlődés folyamatában. Ez is csak az árutermelés „becsapását" szolgálja-e, vagy van hosszú távú érvénye is. *Hangsúlyozódik a cikkben, hogy a tervezés nem tervutasítás, de nem egyértelmű, hogy micsoda.* Ha majd az árutermelés megszűnik, akkor újra visszatér a tervlebontás, miután a szocialista árutermelés történetileg túlhaladottá lesz, így a vállalat, nyereség, vállalkozás is, és velük együtt az egész stratégiai tervezés, amellyel logikai egységet alkotnak? Vagy a stratégiai tervezés a tervezés lényegét ragadja meg? Akkor a tervutasítás nem is volt tervezés, csak annak hittük? A bizonytalanság oka, hogy a tervutasítás is ugyanúgy a vállalat elkülönültségére épül fel, mint a stratégiai tervezés, de a termelési egységekhez való viszonyuk lényegileg eltérő. Kettőjük közötti választás történetfilozófiai jelentőségű.

3 A termelési egységek képe is homályban marad. Igaza van Gervai Pálnak, hogy nem elégséges a nyereségérdekeltség hangsúlyozása, hanem fontos probléma, hogy milyen módon lehet elérni azt. Rögtön hozzáteszi, hogy az új kezdeményezések megvalósítása, társadalmi szükségletek gyors és rugalmas felismerése legyen a mérce. Elég ez? Alig hiszem. *Az a vállalat is megérdemli a nyereséget, amelyik a szükséges régi termékeket állítja elő,* azt, ami évek vagy évtizedek óta kell, például szög, kalapács, régi készülékek, alkatrész stb. Ha a vállalati szféra nyereségre dolgozik, nemcsak új kezdeményezésekhez kell „jutalom", hanem a régihez is mindaddig, amíg szükségletet elégítenek ki. A nyereség Gervai Pál-féle értelmezése épp oly károkat okoz, mint más korlátozás. Ugyanakkor sem a Gervai Pál által értelmezett nyereségelérési mód, sem más nem „teszi leginkább lehetővé azt, hogy a társadalom legkülönfélébb területein élő és dolgozó emberek... nyújthassanak olyasmit a társadalom számára, amely az egész társadalom folyamataira hatást gyakorolhat". Az emberi termelő tevékenység ugyanis bármilyen gazdálkodási formában szükségképpen ezt teszi, ezzel a megállapítással semmit sem kezdhetünk, bármi indokolható vele, tehát semmit nem indokol. *Elkendőzi a lényeget, hogy ki vállalkozhat.* A társadalom szűk elitjének privilégiuma ez, amikor a többiek csak végrehajtanak? Elégséges kritérium a kérdés eldöntéséhez, hogy senki nem nyomhatja el más „legapróbb hasznot hajtó tettét", amikor a vállalkozás szükségképpeni velejárója, hogy az éppen elfogadott „vállalkozó" elnyomja, mert el kell nyomnia az alárendeltek vállalkozását? *Mi a szocialista vállalkozás tehát?*

4 Ezzel eljutunk Gervai Pál demokrácia-felfogásához. A megoldások itt sem mutatnak kedvező képet. Már utaltam rá, hogy Gervai Pál keveri a politika és a demokrácia fogalmát. Így elsősorban a bevezető részben felvetett gondolatok, de a többi is célt téveszt. Soha senki nem vitatta, hogy a demokráciában az egyeztetés a döntő kérdés, ennek lehetősége és mértéke már más probléma. *A döntő hiba itt az, hogy Gervai Pál a demokráciát azonosítja az eltérő vélemények és érdekek létével, holott ez érvényes a diktatúrára, az állam másik formájára is.* Köztük a különbség az egyeztetés módjában van, nem az egyeztetés szükségességében. A vitakérdés így a diktatúra, s a demokrácia egyeztető képességének megítélésében lehetne. Ezt azonban Gervai Pál, miután száműzi a politika fogalmát, illetve a demokrácia szinonimájaként szerepelteti, nem elemzi, így annak hangsúlyozása, hogy az állam nemcsak igazgatási szervekből áll, nem döntő abban a kérdésben, hogy *mi a biztosíték a demokrácia manipulálásának megakadályozására,* amely manipulációt oly jól ismerhetünk a dogmatizmus korából. Az elemzett mechanizmus legfeljebb a diktatúra és a demokrácia alapösszefüggéseire mutat rá, a döntő kérdésben azonban nem ad eligazítást.

Gombárék álláspontja vitatható és magam sem fogadom el, de a választ igyekeznek megadni. Szemben Gervai Pállal, akivel lehet hogy egyetértenék, de ahhoz pontosság, tiszta képlet, döntő argumentáció szükséges.

Pásztor Miklós

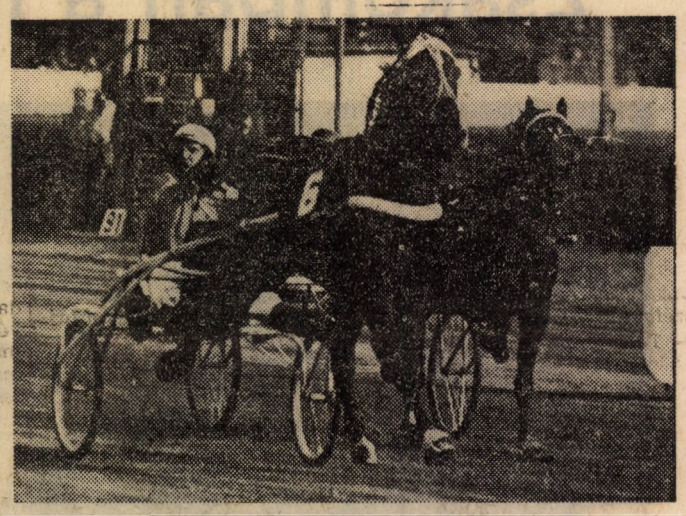

„Menyasszony" a cél előtt

Filmlevél

Kedves Bacsó Péter!

A moziban nem lehet feleselni a vásznon épp futó filmmel, ezért megkísérlek most Önnel, a rendezővel vitába szállni. Megválaszolatlan kérdéseim is számosan vannak.

Miért forgatott ilyen furcsa filmet? Az, hogy ez a műfaj jobb híján játékfilmnek neveztetik, még nem indok arra, hogy benne mesévé cukrosodjon a valóság. Már amennyiben a Ki beszél itt szerelemről? témája a valóság. Mert az természetesen előfordulhat, hogy egy 23 éves kertészhallgató lány még szűz, talán az is, hogy egy közös ágyban rajtakapott diákpárnak a meghurcolás után mégis közös szobát nyitnak az egyetemi kollégiumban (a közgázon aligha!). Nem lehetetlen, hogy sportoló feleségét azzal vigasztalja a sporthivatal, magányos éjszakán gondoljon kedvese helyett az árbocra kúszó nemzeti lobogóra, s egy-két éve még valóban nem minden egyetemen engedték fellépni a Ricsét.

Mindez így együtt igen szórakoztató, de nem fontos. Talán a főszereplők figurája közvetíti az Ön üzenetét az egyetemistákról? Bízom benne, hogy nem. Mert bár mindannyian tudjuk, hogy adott esetben a statisztika nagy úr, akár olyan nagy is, hogy egy diáklányból futtatott KISZ-vezetőt csináljon, de azt már Ön sem gondolhatja komolyan, hogy az egyetemista lét annyi más szakmai, közéleti, kulturális lehetőségéről tudomást sem véve, valaki ezért a mostani KISZ-ért áldozza minden percét. Foglalkozunk vele persze, mert szeretnénk, ha jobb lenne, de mérlegeljük, mennyit ér meg, s olyan kötözni való bolond alig van ma már, aki szakmai előrejutását, pénzkereseti lehetőségét, szerelmét ezért áldozza fel, és ez nálunk nem is követelmény. Számítók vagyunk? Lehet. De miért ne lennénk, amikor pontosan tudjuk, hogy ha fizetésünk negyedét félretesszük, évente egy négyzetméterrel jutunk közelebb majdani lakásunkhoz. Ha tudjuk, hogy a jobb állásokat végre már a jobban felkészültek kapják. Ha tudjuk — hallomásból, tapasztalatból —, meddig merészkedhetünk álmokban, kilométerekben, elégedetlen szavainkban. Így aztán Citrom Flóra szentimentálisan agilis figurája inkább szánalomra méltó, kicsit röhejes is, s még csak nem is szimpatikus. Krizanténgénsebész kedvese minden bizonnyal sokra viszi majd az életben; már előre elérte, hogy a tsz minden melegvize az ő temetővirágait buzdítsa nyílásra. Semmivel nem törődik ezen kívül, mindenhol és mindenkor gyakori figura, miért éppen 1980-ban lép a filmszalagra?

Bár, ha jól meggondolom, mindketten beleillenek a legutóbbi „fiatalos" filmjei sorába. Voltak kezdetben a fiatal zongoraművész kalandjai a panneltelepi lakóbizottsággal (Zongora a levegőben, 1976), elég perifériális ügy, de legalább életszagú konfliktus. Következett a kórista főiskolás lány és a pulykatenyésztő báty hasonlóan érdektelen magánnyavalygása extrém helyszíneken (Áramütés, 1978), s most két véletlenre faragott figura szerelmének törvényszerű kimúlása (Ki beszél itt szerelemről, 1980).

Elismerem, hogy filmjeit nem kinyilatkoztatásnak szánja, nyitva hagyott végső képsorai mindig megadják a továbbgondolás lehetőségét. De nem mindegy, hogy miről. Hetvenben arról dönthettem belátásom szerint, vajon sikerül-e a közgazdásznak beváltania a reformreményeket, a Jelenidő végén az nem biztos, sikerült-e kicsinálni a szocialista brigád vezetőjét, mert ragaszkodott a munka szerinti elosztáshoz. Elbukik-e a gyárigazgató, aki visszament hegesztőnek — kérdezi a Harmadik nekifutás. Mennyire máson tépelődhetnék most: visszajön-e a következő metróval Citrom Flóra régi kedvese?

Azt hihetném, arról akar meggyőzni, hogy silányul a kor, amelyben élünk, egyre kisstílűbbek és individuálisabbak a gondjai, és ennek következményeként jelentőségükben és gondolataikban egyre pitibbek a szereplői.

Mélységesen csalódnék Önben, ha elhinné ezt a tévedést. Akkor miért forgatott megint olyan filmet, amibe ez a butítás is belemagyarázható? Nem hihetem, hogy a mai Magyarország legégetőbb gondjai elkerülik Önt. Nem a legjobb helyen gyűjt anyagot, ha nem ismeri az érdekek érvényesítésének kemény terepeit, és nehezen szerzett tapasztalatait, tizenéves gazdasági reformunk biztató továbbmerészkedéseit. Hol maradnak filmjéből a 2800-ért kezdő diplomás álmodók, s 2000 forintos albérleteik? A sokat olvasó, keveset alvók, akik ha csak egyszer is szót kapnának a Parlamentben, nem olyan hülyeségekkel égetnék magukat, mint Citrom Flóra. A már nem egészen fiatal társadalomtudósok, akik veszik maguknak a bátorságot, hogy a szocializmus elméletét tegyék kutatásuk tárgyává.

Nem akadékoskodnék én, de pechje van velem; újra láttam a filmjeit és újra elolvastam a forgatókönyveit a hetvenes évek elejéről. Csupa életbevágóan fontosat kérdezett bennük: a munkásosztály vezető szerepéről, a szocialista demokrácia gáncsművészeiről, a szakszervezet erejéről, a gyárigazgató tisztességéről, a szocialista brigádok kiszolgáltatottságáról, a hazájukat elhagyók indítékairól. Megtalálta azokat, akiknek akkori valós sorsa vagy szociológiai kutatása súlyt adott a kérdéseknek, s elszakíthatatlanul a valósághoz kötötte a filmjeit. Én súgjak Önnek, kikben keresse a mostani Liskát, Konrádot?

Hova lettek az akkori kérdései? Választ talált rájuk — alighanem hiszem —, ha mégis, ossza meg a moziba járókkal! Kivétel nélkül mindet feltehetné ma is, megláthatnánk, vajon mennyit ér azóta eltelt tíz évünk. Nem hiszem, hogy nehezebb ma keresztülvinni egy komoly filmet, mint hetvenben, amikor legalább olyan súlyos események voltak térben és időben karnyújtásnyira, mint most. Vagy ha mégis, szóljon erről; nem lényegtelen információ ez sem.

S hogy miért éppen Öntől kérem mindezt ilyen szemtelenül számon? Mert Önnek ez a legutóbbi filmje is legalább hússzor annyi ötletből épül, mint a nyolcvanas magyar filmek többsége. Mert van benne egy-két biztató pillanat. Mert Ön minden bizonnyal most sem fog jó néhány évre pihenni vonulni. Mert Öné a Kitörés, a Jelenidő és a Harmadik nekifutás. Mert Ön 68-ban az asztalfióknak is megcsinálta a Tanut, és képes volt tíz évet várni a sikerére. Mert Önnel találkozni, nem is olyan régen, több mint ezer közgázos jött el egy estén.

Kíváncsian várom az új filmjét; tisztelettel:

Molnár Gabriella

Látókör

A történelem izgat mostanában. Egyre másra döbbenek rá, hogy milyen keveset tudok és mennyi tanulságot kell a magam bőrén megszenvednem. Mennyire egyoldalú kép él bennem például a Monarchiáról, melyben pedig nem „félgyarmat" voltunk, hanem Európa élmezőnyéhez dinamikusan felzárkózó ország. Vagy éppen a Horthy-fasizmus légköréről, melynek fojtogatásában — ahogy Bibó Istvánnak a VALÓSÁG szeptemberi számában megjelent emlékezéseiből megtudhatjuk — azért akadt egy-kétszáz társulat, mely izzón tervezgette a radikálisan más, szebb jövőt — *nézeteinek újságokban, könyvekben is helyet találva.*

Es ebben a korban jelenhetett meg a Szép Szó című folyóirat is, melynek céljait József Attila így fogalmazta meg: „A diktatúrák légkörében divat szép szónak becsmérelni a szellemi humanizmusnak mindama megnyilatkozásait, ...amelyek művelődésünk elveiként lebegnek előttünk. Mi, amikor szép szóval akarjuk kifejteni *a szellemi öntudatot, amelyet a világszerte fellépő erőszak a lelkek mélyére kényszerít, nem ismerhetjük el*

az erőszak szellemi fölényét

azzal, hogy az általa kigúnyolt szép szótól megfutamodunk... Fellépésünkkel, írásainkkal, gondolatainkkal, értelmességre hivatkozó hitünkkel *az emberi egység igényét próbáljuk ismét életre hívni... a modern, maga-magát fegyelmező, rendbefoglaló szabadságot."* — idézi a KRITIKA augusztusi számában a Szép Szó és számos jelentős népi író kiadója, a ma nyolcvanéves Cserépfalvi Imre. „Ez volt a lap fő célja — folytatja Cserépfalvi — és az, hogy egységes, humanista, antifasiszta szellemet, *szellemi ellenállást teremtsen... Szocialista szellemű folyóiratot akartunk...* A Cserépfavi kiadó körül volt már egy *stabil szellemi kör,* amelynek tagjai nem csupán munkájukkal, hanem egymással és a világgal is törődtek. Résztvevői szimpatizáltak a falukutatókkal vagy a Szép Szó nemes és becsülendő törekvéseivel éppúgy, mint a *kommunistákkal."*

„1938. *február 25-én* állapodtunk meg a kiadás feltételeiről... Vállaltuk, (hogy József Attila összes verseit, 570 oldalon) ... legkésőbb *május 15-ig* kihozzuk... A harmadik napon már nem volt belőle, *azonnal utána kellett nyomni* ezer vagy kétezer példányt... Kiadtuk olcsó propagandaformában, kiadtuk zsebkönyvként, hogy a hadba vagy börtönbe vonulók is magukkal vihessék... és ettől kezdve *nem fordult elő, hogy József Attila akárcsak egy hétre is kifogyott volna a könyvpiacról"* — emlékezik a csendben élő Cserépfalvi Imre.

Volt *ilyen* könyvkiadó is a harmincas-negyvenes években.

Egy másik emlékező egy másik kor nem éppen felemelő történetét eleveníti fel. A régi kommunista, az akkoriban vezető pozíciókban lévő Vas Zoltán a HISTÓRIA őszi számában az 1947-es választások visszaéléseit eleveníti fel.

„Az állami vonalon a választást Rajk László..., kommunista vonalon Farkas Mihály irányította. Farkas annak érdekében, hogy a párt

feltétlenül a második legerősebb pártként

kerüljön ki a választásból, azt javasolta a pártvezetésnek: tömegesen kéne élni a választási törvény úgynevezett „választói névjegyzék" lehetőségével. Azok, akik a választás napján nem tartózkodnak a lakóhelyükön, az illetékes választói körzetükben a nevükre szóló előre kiállított választói névjegyzékkel az országban bárhol szavazhatnak... Farkas *a párt főtitkárhelyetteseként vállalta összesen talán 80 ezer kék színű szavazólap illegális megszerzését és kiosztását... Ezekkel a mozgósított kommunisták annyi helyen szavazhatnak, ahány nevükre szóló kék színű szavazólapot kapnak...*

Marosánnak aggályai voltak, mikor Farkas felajánlotta neki, hogy a Szociáldemokrata Pártnak is juttat kék cédulát. Mégis beleegyezett. Úgy vélte, ezt neki, *a Szociáldemokrata Párt főtitkárhelyettesének meg kell tenni pártja érdekében...* Mámoros örömmel fogadtuk a végeredményt. A Kommunista Párt 22,3%-os országos átlaggal az ország legerősebb országgyűlési pártjává emelkedett... *1 millió 110 ezer* szavazatot kapott... Ha a kékcédulás *többletszavazatokat 100 ezernek* is vennénk, amennyit ténylegesen kinyomtattunk, a Kommunista Párt még ezek levonása esetén is messze túlszárnyalta valamennyi többi pártot szavazataival. *Nem érte meg tehát ez az akció azt a rendkívül szégyenteljes politikai válságra vezető helyzetet, amibe a kék cédulákkal a párt, sőt az ország került."*

A történet felelevenítése a tanulságokból okulást tesz lehetővé. Köszönet hát Vas Zoltánnak.

„Engedtessék meg nekem, hogy ismertnek tételezzem fel a magyar történelem legutóbbi harmincöt esztendejét, és minden »ezzel szemben« és »ahhoz képest« nélkül nézegessek szét világunkban, keresvén és nem találván az értékek ésszerű rendjét" — írja kedvenc közíróm, Beke Kata az ÉLET ÉS IRODALOM október 11-i számában.

„Államvizsgámon szigorúan megrovattam intellektualista és maximalista illúziómért, mert azt állítottam, hogy egy normális 6. általánosba járó gyerek különbséget tud tenni a régen volt és a nagyon régen volt között. A történetet sokszor — és dühösen — mesélgettem, mígnem egyik barátom feltette a kérdést ötéves kislányának. — Régen voltál te gyerek — mondta a kislány —, és nagyon régen volt Kossuth Lajos. — Sajnos, ezt a kislányt *nem kérdezték meg, amikor az oktatási reformnak csúfolt tananyag-zsugorítás készült, sőt lépten-nyomon azt mondták neki, hogy igenigen túlterhelt. Elhitte. Aztán évek múltán megszidták, hogy milyen keveset tud."*

„Hatéves kortól elkezdődik a gyerekek szép-simára,

szép-szürkére, szép-egyformára

gyalulása. És a tehetséges gyerekből, aki nem született szerencsés körülmények közé; akinek nem természetes, hogy képességeitől függetlenül úgyis gimnáziumba, egyetemre megy; aki nem kap *máshonnan* elegendő mennyiségű szellemi táplálékot; ugyan, mi lesz? Beosztott, aki szelíden hátrasimított fülekkel hallgatja a főnököt, akinél sokkal okosabb. Például. A főnök pedig az lesz, akinek a dolgában már óvodakeresgélőben odaszólt az apa. A potenciális elit pedig elissza az eszét keserűségében,... vagy elmegy kisállattenyésztőnek... *Mindannyiunk érdeke, hogy ne a középszer üljön a helyén, aki retteg mindentől, ami kockázatos, szokatlan, és eltérő; aki képtelen felmérni azok lehetőségeit és képességeit, akikért felelős..."* — zárja gondolatait Beke Kata, s okfejtéséből talán az is kiderül, miért kell kispéldányszámú lapokból kisütni fontos történelmi tanulságainkat.

B. Kiss

Új évad kezdődött...

A *jó* néző természeténél fogva mindig reménykedik, hisz: az új évad talán újjászületést, felfrissülést hoz színházi- és magánéletünkben és előlegezett bizalommal megveszi bérletét a már megszokott, megszeretett színházba, avagy egy másikban, amelyik neki tetszőbb programot ígér. A *rossz* néző — az örök Mefiszto — már nem hisz, de lemondani sem tud a színházról és megszokott helyét sem akarja feladni ott, az 5. sor közepe táján, ahol még a lábát is kényelmesen el tudja helyezni; így hát ő is megveszi évi „betevő" bérletét és jóízűen továbbra is végigelégedetlenkedi az évadot. De az „örök" néző eme két fő típusa mellett egyre inkább fölüti fejét a rugalmas, élelmes néző, aki csak a kritikus vagy a barátnő által jó darabnak minősített előadást hajlandó megnézni (vagy a nagyon roszszat a bukás látványa érdekében), és ezért még a lábát is lejárja, hogy jegyet szerezzen, vagy a közönségszervezőt addig noszogatja, míg az járja le helyette a szükséges kilométereket. Egy szó, mint száz: akár ilyen, akár olyan néző, de van! Tehát a keresleti oldal biztosított, mondhatni, túlbiztosított.

Premierek

Lássuk, mi van a kínálati oldalon! Legújabb, legfiatalabb színházunk, a Várszínház első bemutatóját november 14-én tartja. *Shakespeare* utolsó, démoni-mesés világban játszódó drámáját, *A vihar-t* mutatják be, *Gábor Miklóssal* a főszerepben. A Józsefvárosi Színház október elején játszotta először *John Boybon Priestlay* 1932-ben írt sikerdarabját, a *Veszélyes fordulót*. A darabot *Kerényi Imre* rendezi, a szerepeket *Fülöp Zsigmond, Kalocsai Miklós, Hámori Ildikó, Sára Bernadette és Farády István* játsszák. Előzetesként a későbbi darabok közül Coburn: Kopogós römi című tragikomédiáját említem meg, amelyben *Gobbi Hilda és Major Tamás* vendégszerepelnek majd.

A Vígszínházban nem bemutatóval, hanem a tavalyi évad sikerdarabjaival kezdenek (Kakukkfészek, a 22-es csapdája, Házmestersirató...), akárcsak a József Attila Színházban (Pajzán históriák, Weekend a tengerparton, Rozsdatemető...). Tehát aki az előző év(ek) során ezek közül valami őt érdeklőt elmulasztott megnézni, még megteheti. A Vígszínház első bemutatója október 31-én, Mikail Bulgakov: Őfelsége komédiása c. darabja lesz, Marton László rendezésében. A szerepekben — többek között — *Darvas Iván*t, *Ruttkai Évát, Koncz Gábort, Hernádi Juditot, Szilágyi Tibort* láthatjuk viszont. A Pesti Színház bemutatóval akarta nyitni az évadot, de Székely János a gyulai várban Hugenották címmel bemutatott darabját — most Protestánsok — címmel *Mádi Szabó Gábor* betegsége miatt október elejére kellett halasztani. Az elmúlt évadban nagy csalódásokat okozott a Vígszínház (hadd ne említsek címeket és neveket), remélhetőleg az idén a Pestihez hasonló színvonal lesz.

Az idén általános, elfogadott elvként az ország legkülönbözőbb helyein, Zalaegerszegtől Egerig látott nyári produkciók java bevonul valamelyik kőszínházba. (Lásd: Kálmán király, Protestánsok stb.). A Tháliánál már régi gyakorlat, mondhatni szokás ez; tehát ők a Thyl Ulenspiegellel indítanak.

A Nemzeti Színházban kettős premier lesz november 20-án és 21-én, ugyanis két estén adják elő Shakespeare kétrészes IV. Henrikjét, mint ahogyan arról Szilágyi János, a színház (soron levő) igazgatója beszámolt. Izgalmas vállalkozás, valódi csemege lesz a színház- és drámarajongóknak, hiszen éppen tavaly láthattuk a Várszínházban Füst Milán IV. Henrikjét.

A József Attila Színház méltón ünnepli a jubileumi 25. évadot — remélhetőleg ezt az évad végén múlt időben is elismételhetjük —, egy sor mai magyar drámát mutat be, először Maróti Lajos Pályamódosítás c. tudományos komédiáját.

„Mégis, kinek az élete?"

És végül nézzük a Madách Színházat! Szeptember 20-án egy ifjú angol drámaíró fél világot bejárt művét, a „Mégis, kinek az élete?"-t mutatták be. Mondandója is rém' izgalmas és elgondolkodtató. Aki előzetes ismeret és információ nélkül ül be a nézőtérre, azt már az első látvány is meglepi: rideg, de szupermodern és szupersteril kétszintes kórházi belső áll a színpadon, s az egyik egyszemélyes kórteremben valaki fekszik az ágyban.

Ez a „valaki" Ken Harrison, az autóbaleset következtében teljesen mozgásképtelen, ágyhoz kötött beteg, aki hathónapi intenzív kezelés után most kezd éledni és eszmélni. Az egyetlen, ami megmaradt ekkori énjéből: a feje és gondolatai. Egy béna szobrász, aki a fején kívül semmi testrésze fölött nem uralkodhat — maga a szánalom. Csakhogy nem erről szól a darab (szerencsére), hanem egy kérdésről: Élet-e az az élet, ami Ken Harrisonnak megmaradt; az orvostudomány mai állása szerint ugyanis gyógyíthatatlan, tehát elfekvőre ítéltetett, és a nővérek, orvosok szórakoztatásán, bosszantásán, filozófiai-erkölcsi kérdéseken való töprengésen kívül nem sok vár rá az életben. Kinek van hát joga dönteni, választani élet és halál között?! Emerson főorvos és Scott alorvos minden tőlük telhetőt megtettek: megmentették az életét és biztosították számára a biológiai létet, ami a szobrász számára csupán vegetálást jelent. Azonban az orvosi etika mindig, minden körülmények között az életben maradás mellett tör lándzsát. Ezért kell Harrisonnak a jogot is segítségül hívni, hogy megvívja harcát a döntés szabadságáért...

A kórházi környezetet és a tragikus alaphelyzetből fakadó állandó feszültséget a szobrász önirónián, szellemi magasabbrendűségéből eredő sziporkázó humora ellensúlyozza. *Szirtes Tamás* rendező teljesen a darab szolgálatába szegődött, és annak megfelelő, jó előadást rendezett, főként a színészi játékra építve. Vayer Tamás díszlete pontosan illik ebbe a koncepcióba.

Ken szerepében *Huszti Pétert* láthatjuk, akire ezúttal fizikailag is nagy feladat hárult: két és fél órán át színpadon van és közben egy ágyban feltámasztva mozdulatlanul fekszik. Megmaradt kifejező eszköze a mimika és a beszéd. *Huszti Péter* azonban nemcsak egyszerűen használja ezeket az eszközöket, hanem hitelessé teszi az egész figurát. Nyíltsága, szellemisége, humora áthatja az egész előadást. *Timár Béla* nyújt kiváló alakítást a kórházi szolga szerepében. Az ő őszinte, szókimondó és jellemet nem takargató, vidám figurája is hozzájárul ahhoz, hogy az előadás ne váljon monotonná.

Mensáros László mintha kevesebb hittel, meggyőződéssel játszaná Emerson főorvos szerepét. Ehhez minden bizonnyal hozzájárul az is, hogy jelleme nem nyílik meg annyira előttünk, mint Harrisoné, nem tudunk vele azonosulni, szimpatizálni; csupán a kötelességtudat megtestesítőjeként jelenik meg.

Az est meglepetése *Piros Ildikó*, aki az alorvos tépelődő szerepében — talán először színészi pályafutása során — nagyon jó alakítást nyújt.

Káldi Nóra főnővére tényleg hideg és kötelességtudó, nem így *Kiss Mari*, Sadler nővére, aki kedvesen végigugrálja és szeleburdiskodja az előadást. Jó epizódalakításokat láthatunk még *Csűrös Karolától, Lőte Attilától, Papp Jánostól, Dunai Tamástól és Koltai Jánostól.*

Schütt Margit

B. Kiss Tamás versei

1.

Szemenszedett

tenger
szem
kiszárad

nem
nyí
lik
szem
mélység

csak
lany
ha
szem
beszél

öreg
szem
lát
!ni!
:
szomjas
a
szály

2.

Egy költő sírjára

ten ger inc selkedés
háztartásdíj
koszorú

(3.)

farmerja
szárán a
legyek
na
pesti
g
ne
legyek
na
pesti
g
költő
hölgy
koszorús

(4.)

szét-
rúgott
vesék
s egye-
nes
hát
helyett

fel-
rúgott
eskü-
vések
hát
(les-)

!HELYET!

Rockwell

Az acél keménységét mérik a Rockwell skála szerint, de ezzel a mércével akár a Rockwell zenekar zenéjének a keménységét is mérhetnénk. Az alig másfél éve alakult zenekar 2 dob, 2 gitár, és ének felállásban zenél. Az együttes gyors karrierrel büszkélkedhet. Erről beszéltünk *Gellért Tiborral*, a zenekar szólógitárosával.

— Idén tavasszal a PM és a Hanglemezgyártó Vállalat által meghirdetett tehetségkutató versenyen elsők lettünk, ami az ORI-vizsgát jelentette számunkra. Sajnos azóta nem sok történt: Hiába van hivatalos papírunk, koncert lehetőséget nem kapunk. Minden fellépésünket önerőből, vagy barátaink segítségével hozzuk össze.

— *Úgy tudom az Omega együttesből Molnár György az egyik ilyen segítő barát.*

— Igen, Molnár Gyurival vannak közös zenei elképzeléseink. Most például egy új magyar film zenéjén dolgoztunk együtt az Omega stúdióban. Legutóbb pedig Gyuri öccsét Molnár Erik rockénekest kísértük egy koncerten.

— *Többször szerepeltetek együtt a Beatrice zenekarral, velük hogyan kerültetek kapcsolatba?*

— Ez a kapcsolat is barátság. Ha meghívjuk őket, szívesen eljönnek és beszállnak egy-két szám erejéig.

— *Ezek szerint ti is az úgynevezett „új hullám" közönségeinek játszotok?*

— Véleményem szerint ma túl sokat beszélnek az „új hullámról". A könnyűzene történetében mindig voltak, akik valami újat akartak. Ma Magyarországon a rock zenének van jövője. A magamutogató diszkó felett eljárt az idő. Mi magunkat adjuk minden körítés nélkül. Így azoknak a fiataloknak játszunk, akik hozzánk hasonlítanak. Vagyis, akik minden pózolás nélkül járnak szórakozni, és szeretik a kemény rockot.

— *Sokan csöveseknek, aluljárósoknak hívják azt a társaságot. Mi erről a véleményed?*

— Mi akármerre koncertezünk, egyszer sem volt botrány vagy rendbontás. Egyébként a sokak által elítélt „csövesek" sokkal többen vannak annál, hogy bennük keressük a hibát, ha egyáltalán van ilyen. Ez persze a magánvéleményem.

— *Nem gondolod, hogy a mai magyar rockzenekarok közönségét meglehetősen szűk társadalmi réteg alkotja?*

— Minden új törekvésnek kezdetben szűk rajongótábora van. Gondolj például a diszkó korszak kezdetére, de idővel elterjed és kiszorítja a már lefutott irányzatokat.

— *Mint minden fiatal zenekarnak, gondolom nektek is vannak anyagi gondjaitok?*

— Sajnos a legtöbb gondunk anyagi jellegű. Szeretnénk, ha lenne saját felszerelésünk, és jó lenne, ha a legalapvetőbb kiadásokra is több maradna.

— *Említetted, hogy koncertjeiteket önerőből szervezitek. Beszélnél a közelgő koncert terveiről?*

— A legnagyobb sikerünk, hogy végre Budapesten kaptunk önálló klubot a XI. ker. KISZ-bizottság jóvoltából. Ebben a klubban játszunk minden szerdán, de előfordul, hogy szombaton este is. Persze nem utasítjuk el más klubok meghívásait sem, beleértve a vidéki meghívásokat.

— *Mikor várható rádió- vagy lemezfelvétel, amely lehetővé tenné, hogy a nagyközönség is megismerje a zenekart?*

— Már kaptunk ígéretet az illetékesektől, de még vannak „nehéz" emberek, akik nehezen fogadják el a zenénket.

— *Mi a tervetek az elkövetkező egy évre?*

— Szeretnénk, ha minél többen megismernének bennünket és természetesen minél jobb zenét akarunk játszani. Valamint megpróbálunk összeállítani olyan zenei anyagot, amelyből esetleg összejön egy lemez.

— *Mit üzentek a Közgazdásznak?*

— Mindenkit szeretettel várunk az új klubban és a koncertjeinken.

— *(Mi pedig várjuk a Rockwell zenekart a Közgáz klubban.)*

Kósa Somogyi György

Zsákomban a mákom

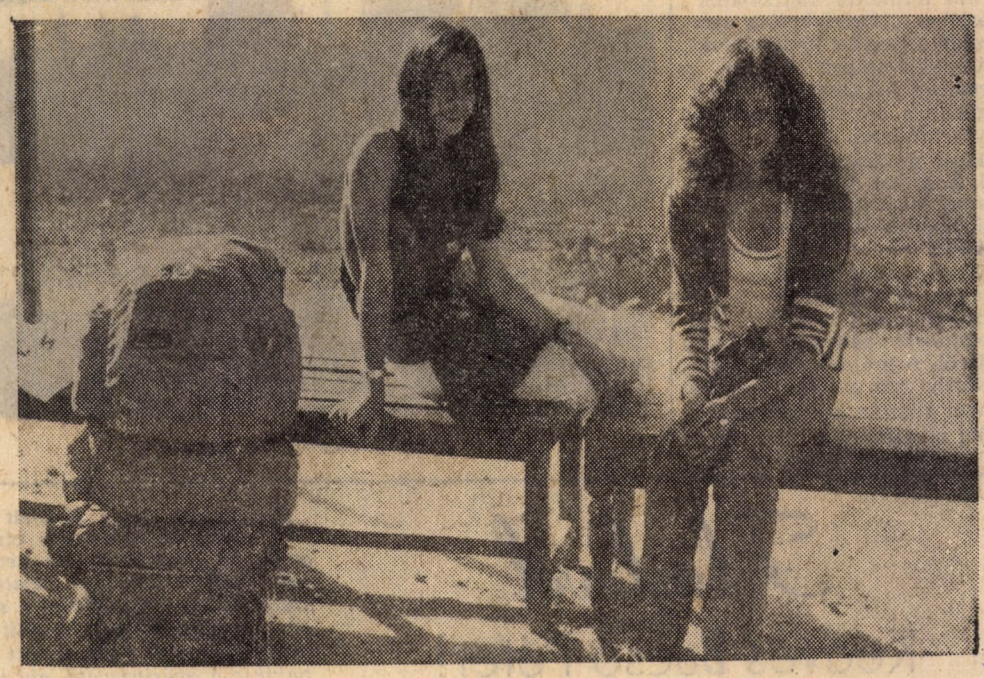

Jön egy éj, széttapossa játékaid!

Október 21-én a Közgáz Klub Közép-Európa Körének vendége Király László kolozsvári költő.

Ránktört egy költő, húszévesen, dérrel-durral, kilépett a székelyföldi tájból, „Indulunk, kemények vagyunk, nagy kérdésekkel becsüljük egymást, nyugtalanságért becsüljük magunk!" — fújta meg az indulót, s indult Farkas Árpáddal, ment Bágyoni Szabó Istvánnal, közben nemzedéke vezetőjének kiáltották ki, „itt városok lesznek, amerre mutatok — mert énnekem építenem kell" — nyilatkozta ki eltökélten, s lőn harmincöt éves korára hét kötete, s hogy honnan ez az eltökéltség, arra is választ adott rögtön, húszéves hévvel, hisz „szorított állkapcsú őseimnek meg-nem-állás az útja-sora — villanásnyi helyet sem hagynak bennem a közönynek!", megy tehát hetykén, szemébe vágja akárki lordmajornak, hogy azért a víz az úr, hisz „Hunyorgunk, ha a lordmajort látjuk, amint Gyárakat látogat overálban, a híradóban. Pamparamm, mégis mégis mi vagyunk a levegő oxigénje, S az erjedés a borban", ránktört a költő, balladák, szülőföld-versek szegélyezték útját, „Felelősen élni!" — mondta, sztár lett, de kételkedett, tudta, hogy megváltó nem lesz.

„A sereg nyilván elbírja nélkülem is, és amit nem bírna, azt velem se bírja" — írta —, „Papjaink hitvány hite nyugtat néha, hogy aranybetűket látnak az égre írva" — kételkedett, tudta, hogy megváltó nem lesz, utóbb mégis megtanult novellát írni, regényt, megtanult igazán verset, kevés a kinyilatkoztatás szorított állkapcsú őseinek, „Összeér bennem valahol az ostor cserdülése visongó rezes kürtök ritmusával. Nagy szemű néger trombitás bámulja lógó bajúszú csodapásztortestvéreimet" — írja, ezt úgy mondja az irodalomtörténet, hogy népi és urbánus befolyások egyaránt érik, s hogy Armstrong, a Nagy Folyó szomorú énekét panaszló öregember a Kőműves Kelemenéhez hasonló balladai figuraként él verseiben, a hagyományidézésből viszont modern nemzedéki vallomás lesz, felelősen él, s megtanul igazán verset írni, esküszöm, a Mester, Szilágyi Domokos mellett — nem követve őt, nem hasonlítva rá, csak ő tudja a legszentebb esztétikumba oldani a legkeményebb politikumot, csak ő, „a valahol maradók, a valahol mindig ottmaradók, csak ők érdemelnék a halhatatlanságot" — írja hűen,

„mért kell őrködnöd robbanó igazságok felett" — kérdezi —„ehetnél, ihatnál, de már pihenni se vagy képes, nagy malomkövek morzsolják búzaszem-napjaid", mért kell, vajon mért mikor a sorsába belepusztult Kalevala-fordítót kell gyászolni, jaj, halálba űzetett harminckét évesen, „elment Vejnemöjnen halált kutatni, alszik a Házsongárdban", halálba űzetett, mert „ó könynyű megölni a költőket, védtelenek, kiszolgáltatottak, ijesztő mesterségük öngyilkos őszinteség, vastestű lovagokkal vívnak csecsemő-csupaszon", legalábbis az igazi költők, mint ő is, „régi, szelíd, angyalsuhogású, gyerekhitű napok, mikor dallamos utcákon karonfogott a Vers" — emlékezik, mért kell őrködnie robbanó igazságok felett, ma, Kolozsvárott, vagy akárhol, amikor „jön egy éj, széttapossa játékaid, koponyádra jeges vizet önt, vagy-e még, vagy-e még — porrá őrli drága gyémántjaid", kell-e hát őrködnie, „nagy hajóutak szava szól a lélekben olykor", a lélekben, talán különben viszont „ráddobálva a napok kérdezetlen, válogatlan", élteti mégis, hogy „régen lovas szánok sikongtak örömükben téli utakon, posztóruhás férfiak borozni jártak egymáshoz havas esten, s nem féltek gondolataikat közölni a szóba", igen, a nagy hajóutak, meg a havas esten, meg „éji tizenegy, halott nagy költők támadó lelke az éjben: sötét szárnyú suhogó madarak, nézésük tűzropogás, tolluk foszlása nyugtalanság, csőrük koppanása tovaűzött álom", hát ezért,

s ha leírja: „szénásszekér-költemények ereszkednek alá a római-kori úton szombat-esti harangszó karjaiba", végleg beleszeretsz.

B. Kiss Tamás

Világbajnokunk

1980. szeptember 6—13. London. Pontosabban Teesside. Az asztaliteniszezők főiskolás világbajnokságán a női egyéniben ezüstérmes Bogyó Katalin, harmadéves közgázos. Csapatban Molnár Sándor, a testnevelés tanszék vezetője irányításával Csik Mártával első helyezettek. Ez a hír keltette fel a kíváncsiságomat, milyen lehet egy világbajnok közelről. Most kivételesen nem annyira a sportoló, mint inkább az ember érdekelt. Bebizonyosodott azonban, hogy a kettőt egyáltalán nem lehet szétválasztani.

— Tudomásom szerint az asztalitenisz meglehetősen sok gyakorlást igénylő sportág. Hogy lehet ezt és a tanulást is teljes erőbedobással csinálni?

— Az igazság az, hogy külön-külön mindkettőre több időt kellene fordítanom. Naponta egyszer három órát edzek, és ez nagyon kevés, ha azt nézzük, hogy klubtársaim, Szabó Gabi és Oláh Zsuzsa már középiskolás korukban magántanulók voltak, és naponta kétszer edzettek. Komoly eredményt csak így lehet elérni.

— A főiskolás VB ezek szerint kevésbé jelentős?

— Sajnos, igen. Elég sokan nem jöttek el, az eredeti huszonhat ország közül csak tizennégy indított versenyzőt, és a nőknél igazán nagy nevek nem is szerepeltek —, hangzik a szerény válasz.

— Minek tulajdonítod ezt?

— Az asztalitenisz nálunk egyáltalán nem az „értelmiség sportja", bár határozottan állítom, hogy észjáték. A magyar ranglista első harminc helyezettje közül például én vagyok egyedül nappali tagozatos. Csik Márta, aki Teesside-ban egyéniben első lett, estin végzi a tanárképzőt.

— Az életedet tehát nem tölti ki a sport?

— Nem. Ha nem így volna, nem lennék itt az egyetemen. Bár nagyon szeretek pingpongozni, inkább játéknak tekintem, mint munkának, és azon kívül rengeteg más dolog is érdekel.

— Lehet, hogy a tanulás miatt maradtál ki a válogatottból?

— Talán. Az edzőm, dr. Ormai László megérti a helyzetemet, de mások esetleg másként gondolkodnak. Én igazán jó játékos ifi koromban voltam, 1977-ben például csapatban megnyertük az EB-t; ekkor hívtak be a válogatottba, aztán valahogy nem volt lehetőségem a bizonyításra. A következő évben pedig a Népsportban olvastam az új keret névsorát; az én nevem nem volt benne. Úgynevezett nagy álmom győzelmekről, Világ- és Európa-bajnokságról nincs, tisztában vagyok a lehetőségeimmel.

— A tízszeres BEK-győztes Statisztika egyik erősségének azért nem lehetnek rossz kilátásai a sporttal kapcsolatban. Meddig akarod folytatni?

— Ez attól függ milyen munkahelyem lesz. Külgazd. szakos vagyok, három nyelvet tanulok, és ha sikerül elvégeznem az egyetemet, nem szeretnék sportállásba kerülni, számomra fontosabb, hogy jó közgazdász legyek. Ha emellett lehet, pingpongozni is fogok. Elég szorgalmasnak tartom magam, bár nem tanulok sokat, inkább a gyakorlatias tárgyak érdekelnek.

— Mennyi időd jut a szórakozásra, magánéletre?

— Úgy érzem, elég. Valahogy azonban ebben is a sport a meghatározó. Az egyetemen például nagyon kevés embert ismerek, majdnem mind csoporttársaim. Az egyetemi életből pedig valami miatt kimaradtam, talán nem érdekelnek annyira az itteni események, hogy minden programra eljárjak. A baráti körömet az egyesületben találtam meg, ahol jó társaság és légkör alakult ki. Ott vagyok KISZ-titkár.

— Mit jelent számodra a sport?

— Nagyon sokat. Eredményeket, közösséget, utazásokat és a játék örömét.

Miklós Adrien

Nyári emlék — ötlet jövőre!

HOLLÓKŐ

Hollókőről fényképet talán már mindenki látott, de ez nem elég — el kell menni oda. Megéri a látvány is, de az is, hogy nyugodt körülmények között lehet néhány napot pihenni.

A fő látványosság az az érintetlen falu- és utcakép, amely az egyutcás fésűs beépítésű községben az utolsó századokban kialakult. Különösen a templom környéke teljesen egységes. A házak az előreugró kontyos, oromzatos utcai homlokzattal, a gyakran körülfutó tornáccal a paloc építkezési mód legszebb hagyományait őrizték meg. Egy-egy díszesebb tornác könnyen lehet, hogy a reneszánsz divatos árkádjainak kései falusi megjelenése. Az utókor szerencséje, hogy az elmúlt évtizedek szegénysége nem engedte meg azt, hogy szétverjék a bájos házakat és Hollókő is felvegye az uniformizálódott magyar falu képét. A mostanában épülő új épületek a védett résztől teljesen elkülönülten épülnek.

A XV. században épült gótikus stílusú római katolikus templom a falu központjában emelkedik. Az átalakítások ellenére is a magyar falvak egyházművészeti emlékei közül kiemelkedő gyöngyszem. Szép az előtte álló XIX. századból való népies ihletésű feszület is.

Hollókő nevezetességei közé tartozik a vár is. Az erősség a tatárjárás után épült. Országos jelentőségű esemény színhelye sohasem volt, kisebb-nagyobb feudális urak birtokolták. A török háborúk idején többször, de általában harc nélkül cserélt gazdát. A várfalak és a még mindig magasan álló öreg torony megmászása némi ügyességet kíván — de minden fáradtságot kárpótol a fentről kitárulkozó panoráma.

Befejezésül néhány praktikus tanács. A falut Pásztóról induló autóbusszal lehet megközelíteni, oda pedig vonattal juthatunk el. Szállást (2, 3, 4, 5 és 6 ágyas szobákat) turistaházban kaphatunk, amelynek külön érdekessége, hogy a központban álló műemlék házak közül lett néhány átalakítva erre a célra. Szállásrendelés a Nógrád Turistánál (Salgótarján, Tanácsköztársaság tér 15.).

Kellemes üdülést kívánok:

Győrbíró Károly

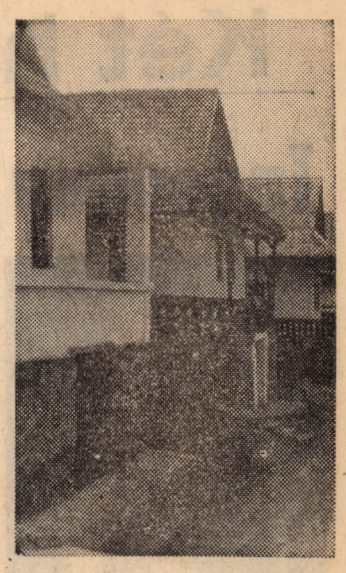

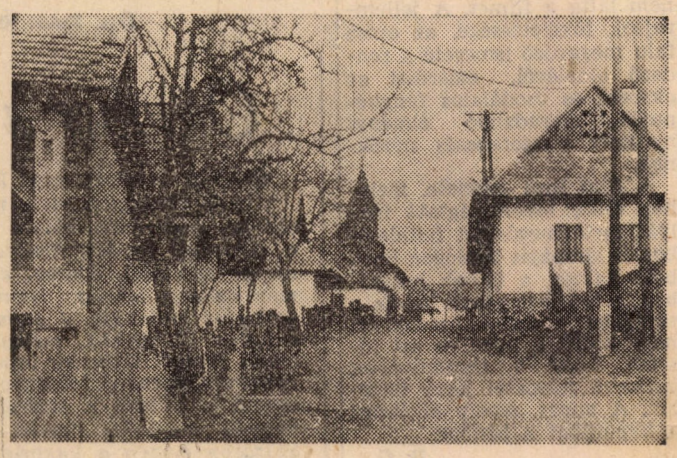

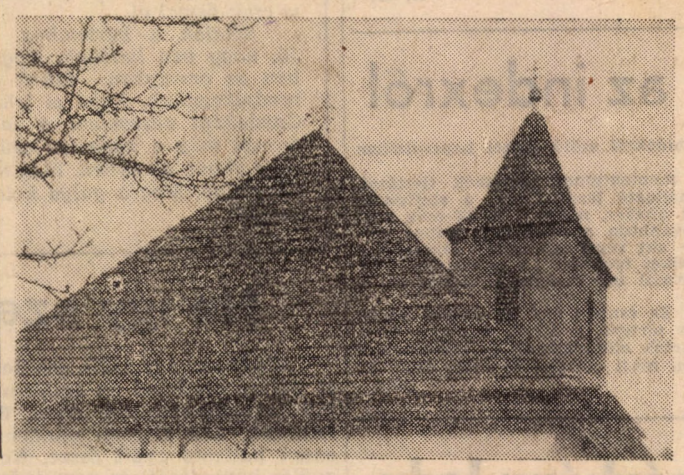

Rajongás

Omega-koncert a Kisstadionban. A kissé molett, hosszú, hullámos hajú lány arcán átszellemült kifejezéssel végigsikoltozza a műsort. Az utolsó ráadás után egy pillanatra lehiggad, majd tétován a színpadot, a nézőtértől elválasztó korlát felé igyekszik. Párperces könyörgő várakozás után, az egyik fotós megszánja, s a rendőrkordon elől védelmébe véve átsegíti a túloldalra.

— Múltkor nagyon nehéz volt bemenni — oldódik meg a lány nyelve.

— Hova be?

— Hát be! Az öltözőbe!

— És minek akarsz bemenni?

— Hát nézni őket. Szeretem nézni, ahogy öltözködnek, meg beszélgetnek.

— És csak úgy lehet ott állni, és nézni ahogy öltözködnek?!

— Néha kidobnak, de akkor körbe megyek a bejárat elé és ott várom meg őket.

— És aztán mit csinálsz?

— Nézem őket!...

Suba János

Óvári Éva, az olimpikon

(Folytatás az 1. oldalról.)

természetet. Óriási kirándulásokat szoktam tenni, persze, ha van rá időm. Ezekre a dolgokra, ugyanis egyelőre csak hétvégén van időm, de néha még akkor sem.

— Mit kaptál te a tornától?

— Elsősorban nagyon jó közösségre találtam, kitűnő edzőnőnk volt, akivel tökéletesen együtt tudtunk dolgozni. Ezenkívül voltam két olimpián, nagyon sokat utaztam. Ausztrálián és Afrikán kívül mindenhol voltam. Kedvenc városaim Rio de Janeiro és Párizs, jegjobb utunk Japán volt. Természetesen nem ezért tornázom, és nem az utazásokért hajtok, de kétségtelenül nagyon szépek ezek. Ezzel szemben jó lesz egy kicsit lazítani, mert az ember azért elfárad az idegi megterhelésben is. Voltak versenyek, amiken egyenesen féltünk egy-egy gyakorlat előtt, mert olyan elemek is szerepeltek, amik még számunkra is meglehetősen újak voltak.

— Mi lesz, ha abbahagyod? Teljesen elszakadsz a tornától, vagy lesz valami közöd hozzá később is?

— Hát ez nehéz, így előre nem nagyon tudom megmondani. Talán kicsikkel jó lenne foglalkozni, de ha már van néhány ügyes gyerek, akkor miért adjam más edző kezébe, így viszont továbbvinni, edzőnek lenni megintcsak nehéz. Szóval még nem tudom. Egyelőre még azt sem tudom elképzelni, hogy abbahagyom. Addig csinálom, amíg jól esik.

Tehát ő Óvári Éva, az olimpikon. Még csak tizennyolc éves.

Molnár Csaba

Andor a Tabánban

Egyik délelőtt a zsibiben összefutottam Andorral, testi-lelki jóbarátommal. — Szia, Lacus! — köszönt rám. — Hoztam neked valamit. — Nocsak! Még nincs születésnapom! — Én a szürke hétköznapokat is ünneplem — vigyorgott, s előhalászott a tarisznyájából egy kazettát. — Legutóbb mondtad, ha lesz sztori, hozzam. Szombaton kint voltam a Tabánban a Hobón, vasárnap reggel pedig megszállt az ihlet. Kazettára mondtam a szöveget, ha érdekel, itt van. — Niná, hogy érdekel, nem kell nekem szülnöm a cikket, ingyen kapom — ingyen ám a levegőt, két korsó sör! — Oké, előbb meghallgatom.

Hazavittem, meghallgattam, leírtam, és persze, kifizettem. Íme:

„Nna, elindultam, két gimnazista barátnőmmel, fényképezőgéppel a nyakamban, ilyen nagyszabású demonstráció mindig rejt magában érdekes témát.

Leszálltunk a tujáról a Duna-parton, rögtön kis csoportba botlottunk. Valami társasjátékot játszhattak, mert szabályos körben álltak, fiúk, lányok vegyesen és egy zöld üveg járt kézről szájra. Ilyenkor ugye, összefut a nyál az ember szájában, hát kis barátnőim is előhalászták a Skála-szatyor rejtegette folyékony gyümölcsöt. Doppingoltuk magunkat.

Na, jó, most már irány a Tabán. Egyre sűrűbb lett az egyenruha: csizma, tornacipő, csövesnadrág, hosszú, kilógó ing, vagy öt számmal nagyobb pulóver. Felfedező útra indultunk hármasban, ilyenkor jó dolog ismerősöket találni. Rögtön az első közgázos volt. Valami csodamasina volt a kezében, mondta, hogy képek kellenek a diaporámához. Jól van, szia, megyünk tovább. Kóválygogtunk a tömegben, innen is, onnan is ismerős arcok köszöntek ránk. Egy leánycsapat közepéről jellegzetes pofa vigyorgott kifelé. Rövid haj, szakáll, görbe hát: Pulyka, a pesti aluljárók ismert nagyszájú figurája. Ilyen látványoknál nem pihent a gépem. Egy fa tövénél három srác pipázott. Nocsak! Letüdőzik? Közelebb mentünk. Átszellemült arcok, kidülledt szemek, furcsa kékes és büdös füst. Hát persze! Szárított kender.

Továbbálltunk. Két mentős, egy földön fekvő hosszúhajú gyerek vérnyomását mérte. Besokallt a srác. Barátnőim két nullát láttak meg egymás mellett, és elhatározták, hogy közelebbi vizsgálat tárgyává teszik. Én közben hatalmas, fehéringes embert pillantottam meg, hátán felirat: Joplin. Hobó! Rohantam kattogni, de csak egy sikerült. — Gyorsan, mert sietek. — mondta, és sajnos tényleg sietett.

Ekkor az előzenekar már befejezte ténykedését, mi is igyekeztünk egy jó helyet elfoglalni. A környező fák dugig teltek élő gyümölcsökkel, a domboldalon mozdulni sem lehetett, zúgott a tömeg: Hóóbóó! Hóóbóó! Kezdődik a koncert. Led Zeppelin: Moby Dick. Az állandó bevezető zene extázisba hozza a közönség elöl álló részét. Kezek a magasban, V betű a zenekarnak, jó a hangulat. Jönnek az ismert számok: Hey Joe, Te is lehetsz sztár, Hosszú lábú asszony, A leples bitang. Óriási tükröket hoznak be a színpadra. Hobo-blues. „Ki vagyok én? Ki vagyok én?" A tömeg minden kérdésre zengi a választ: Hobó!! Hobó pedig táncol, vonaglik, fut, él a színpadon. Félelmetes egyéniség. Hirtelen — óriási meglepetés, bár az öregebb hobósok ismerik —, az énekes szavalni kezd. Mozdulatlan, merev testtel:

„Nincsen apám, se anyám,
Se istenem, se hazám, ..."

Akik tudják, vele mondják. És újra zene. Kopasz kutya. Fiatalok lepik el a színpadot. Hobó egy száccal a nyakában énekel. Ezt felvették, egy készülő filmhez kell.

És jönnek a vendégek is. Molnár György az Omegából, majd a Beatrice, a dobosuk nélkül. Hobó és Nagy Feró együtt éneklik a Bárány-bluest. Aztán tipikus Ricse-szám. „Ihajcsuhaj! Sose halunk meg!" Sötétedik, még egy szép szám:

„A Balaton mellé stoppal jártam sokat
Szárszón nem nyaraltam, jön a tehervonat."

A közönség nem nyugszik: vissza-vissza!! És visszajönnek. Rolling Stones-blues. Hobó a fiatalokhoz szól: Béke veletek! Béke, béke! A tömeg megindul hazafelé.

Hát vége.

Nagyszerű koncert volt, sajnálhatod, hogy nem voltál ott."

Ennyi volt a szalagon. Én otthon hallgattam, nem tudtam megmondani Andornak, hogy tudom, milyen nagyszerű volt, mert én is kimentem a Tabánba. Nem találkoztunk. Persze, nagyon sokan voltunk.

Mindegy, legközelebb együtt megyünk.

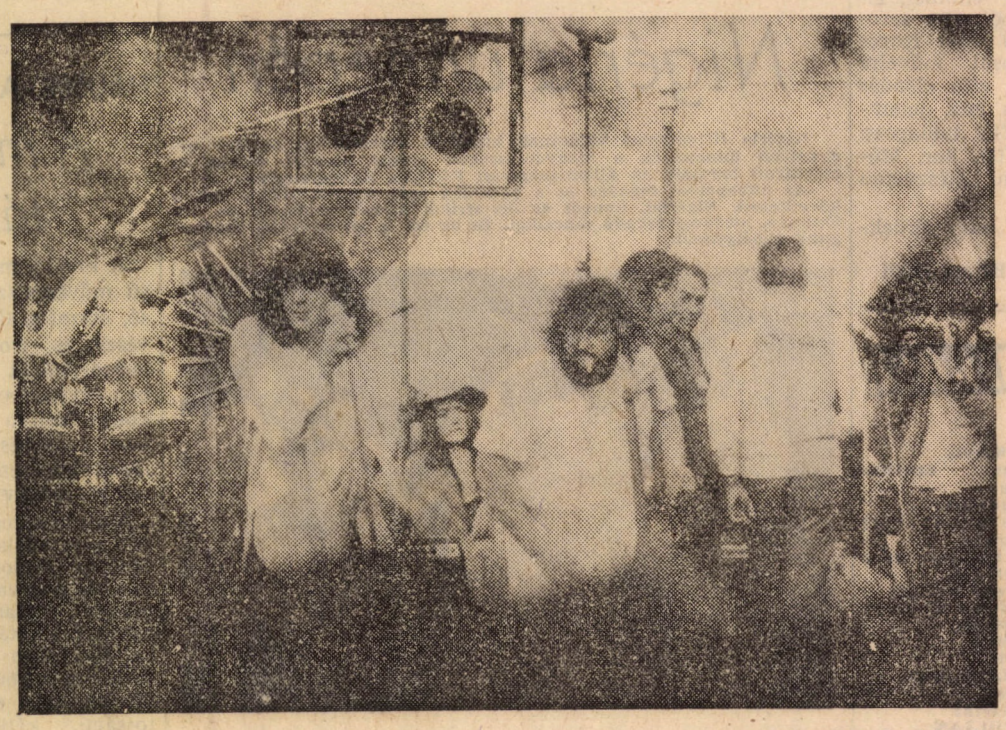

Fotó: Radványi Zsolt

— fazekas —

Két hét — Két hét — Két hét — Két hét

Ingovány

Fotó: Balázs Gusztáv

Telt ház, meghívós ősbemutató a Szikra moziban. A közönség Grigorij Csuhrajra, a világ már klasszikussá vált rendezőinek egyikére vár. De talán többet mondunk a kevesebbel: Csuhrajra vártunk.

Tapsolva köszöntjük a vászon elé lépő művészt. Örömteli mosollyal üdvözöl bennünket, szeretettel ajánlja a filmet, bár, ahogy mondja, nagyon orosz a film. Mi viszont azt tudjuk, hogy az igazán nagy rendezők filmjeit az egész világon megértik.

Kevés filmet rendezett Csuhraj, de filmjei hűen tükrözik nemcsak a vizsgált témát, de a forgatás légkörét is. Csuhraj önmaga egy történelem, a Szovjeunió történetének része és tükrözője.

Gyorsan véget ér az ünnepélyes bevezető, hamarosan szétnyílik a függöny, megjelennek az első képsorok, azonban Csuhraj jellegzetes arca még sokszor felidéződik bennünk a vetítés során. Az 1978-ban forgatott Ingovány című filmjét most mutatják be először Magyarországon.

A történet a háború hátországi helyszínén játszódik, 1944—45-ben. A hátország szerves kapcsolatban áll a frontal. De ne csak a jelszó jusson eszünkbe erről: „mindent a frontnak!" A hátország is hadszíntér, szigorú az élete. A döntési lehetőségek a végletekig leegyszerűsítettek. Csuhraj, aki megjárta a háborút, annyira ismeri a háborús világot, hogy mondanivalója mindig új. A háborút megjárt ember számára az emlékek mindig tartogatnak még el nem mondottakat.

A főhős — vannak ebben a filmben mellékszereplők? — egy anya, aki először a férjét veszti el, majd nagyobb fiának eltűnéséről szerez tudomást. Kisebb fiát, a véletlenek tragikus láncolatának segítségével elbújtatja, kimenti a háborúból. De erre az ingoványos területre lépve e két ember sorsa eldőlt. A néző talán elfogadná az anya érvelését: az anyának joga van gyermeke megmentésére. A filmet azonban Csuhraj rendezte, aki harcolt a háborúban. A háborút azonban azok nyerték meg (védték meg a hazát), akik nem mentették saját bőrüket... Nem lehet kétséges, hogy a hazatért elveszettnek hitt nagyobb fiú, aki szégyenli, hogy fogságba esett, nem hagy reményt anyjának: „a dezertőrt saját kezemmel fojtanám meg."

Ez a film rövid története. De a cselekmény ismerete nem pótol semmit, annak, aki nem látta a filmet. A jellemrajzok tökéletessége, az orosz falu meggyőző ismerete a rendező oldaláról, másrészt az okszerű és csodálatos fényképezés maradandó élményt nyújtott a szerencsés nézőknek.

A film lírai jelenete, melyben fehér lovon vágtató fáklyát tartó megőszült fiatalember és lámpáját boldogan himbáló bakter, a falvak határában gyűlő örömtüzek jelzik a távolsági vonaton utazóknak, hogy kitört a béke — azt hiszem, hogy a filmművészet legszebb jelenetei közé tartozik. A vonat, amely átutazott a háborúból a békébe.

B. G.

Mégegyszer az indexről

A múlt számban az elkallódott indexről szóló cikkel kapcsolatban a következőket közlöm:

Mindenekelőtt egy félreérthető momentumot szeretnék tisztázni. Az oktató, akinek az indexet a hallgató leadta, nem a statisztika tanszék oktatója volt, hanem Gondi elvtárs, mivel a SZET-esek rektori vizsgakérelmét hivatalból ő továbbítja a rektorhoz. Bálint elvtársnő, a dékáni hivatal előadója — aki végig maximális jóindulattal kezelte ezt az ügyet — a következőket mondta: „A postázóba azért került az index, mert a rektori hivatal így kívánta eljuttatni azt a dékániba." Végezetül csak annyit:

Nem az egyedi eset az érdekes. Ez csupán egy kiragadott példa, ami a cikk írójának környezetében történt, s ennek kapcsán hívta föl a figyelmet arra, hogy ilyen esetek előfordulnak és előfordultak más karon is. A kereskedelmi karon most először, és ezért elnézést, hogy éppen őket hoztam „hírbe".

luter

Biztosan ölő sárkány lady

A lány szemben ül a fiúval — az arca merev, egy-egy fintor fut át rajta néha. Szemmel láthatóan rosszul érzi magát a társaságban; szülei, leendő férje és rokonai között. Mindannyian a földön ülnek, maguk alá húzva lábaikat, japán szokás szerint. Az anya egyre fecseg — lánya erényeit ecseteli. A vendégek szívélyes mosollyal és elégedett bólogatással biztatják...

Egy tipikus eljegyzésnek vagyunk tanúi Japánban. Az ember szeme érdeklődve fut végig a szobán, a pompázó kimonókon és nem utolsósorban az arcokon. Számunkra mindez rendkívül egzotikus, távoli — megérdemli a figyelmet.

Sigehiro Ozava filmjének első kockáit látván, egy sokat ígérő szociológiai filmre számítana az ember, ha nem tudná a címet; ami túl hamisan cseng: „A biztosan ölő sárkány lady".

A cselekmény kibontakozása hamar szétfoszlatja az ilyesfajta naiv reményeket; egy lány, aki karatebajnok és állandóan a férfiakat próbálja legyőzni, valljuk be; ez a filmen mindig is túlságosan sikerült neki — egy barátság révén belecsöppent egy sötét ügybe, ami az amerikai piacra dolgozó kábítószercsempészbanda körül bonyolódik. Egy szokványos hatásvadász film sok bunyóval, akarom mondani karateütéssel.

Elgondolkodom; a hazai mozik igazán nem bővelkednek japán filmekben, és az ember akkor is a „könnyebb" műfajjal kénytelen beérni.

Miért nem lehet igazán tartalmas, művészi filmeket is elérnünk?

Nos, egy lehetőségnek tűnik a TIT szervezésében meghirdetett filmklub „Japán film — japán kultúra" címmel. Tizenkét előadásból álló sorozat — túlnyomó részt Kurosawa és Kobayashi műveire támaszkodik. Az első előadás november 14-én lesz, jelentkezni lehet a TIT budapesti szervezetében, VIII. ker. Múzeum utca 7-ben. Részvételi díj 210 forint.

Mindenképpen nagy érdeklődéssel várjuk.

Klimó Hédi

KÖZGAZDÁSZ

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja
Felelős szerkesztő: FARKASINSZKYNÉ HALÁY EDIT
Szerkesztőség: 1093 Budapest, IX. Dimitrov tér 8
Telefon: 174—548
Kiadó: Hírlapkiadó Vállalat Budapest VIII., Blaha L. tér 3
Felelős kiadó: TILL IMRE igazgató
80—4428. Szikra Lapnyomda, Budapest
Felelős vezető: CSONDES ZOLTÁN vezérigazgató

Ősz. Fotó: Simonyi Tamás

Október a kertemben

Szép az október, most késői szeptember. Őszi a távoli harangszó, mely másként szól, mint tavasszal, nyáron, vagy télen. Más a tér akusztikája, szárazabbak a növények levelei, tömörebbek, szikkadtabbak, mint zsenge tavasszal. Száraz, kimerült a föld is, a nyárfa már hullatja levelét. Dióverők távoli tompa sorozatkopogása hallatszik, a szomszédban — kerítés nincs — a kutya tétlenkedik, melegszik körülötte a reggel még csípős levegő. Messzire látni. Száraz, hűvös légtömegek vonulnak ilyenkor Magyarország fölött, ellátni a dombtetőről a Pilistől a Mátráig. Újra pirosodik az árván hagyott meggyfa, ezúttal levéllel, nem gyümölccsel. Szárazon rezzen a kukoricalevél, látod, ilyen szélhang is csak ősszel él.

Sétálok a kertemben. Határát nem érzékelem. Jó, hogy van kertünk. Hogy sokunknak van kertje ebben az országban. Élünk a Földön, tehát földdel kell rendelkeznünk. Néha el lehessen vonulni mindenki elől. Gazdaként nézegetem a lassan érő, cukrosodó szőlőt, messzi még a naspolya szüretelése. Az utolsó gyümölcsök ebben az évben. Még maradt a nyárból néhány bárányfelhő. Még a gulya kolompja is elhallatszik. Boldog vagyok.

BG.

Ne így szeressetek!

Mindössze egy tábla szólított fel, hogy október 10-én 9 óra 45 perces kezdettel az aulában tiltakozzunk az apartheid és a faji megkülönböztetés ellen. Hogy ki kísérte figyelemmel a felhívást, nem tudom, mindenesetre kb. 40 oktató és ugyanennyi hallgató gyűlt össze. Nem akarom részletezni a nagygyűlés hangulatát, és nem tudom, hogy a szervezők, a megjelentek, vagy a meg nem jelenők hibája nagyobb-e. Mert arra panaszkodunk, hogy a ma emberét — életének bebiztosításán, a kéglijén, a vityillóján, négy keréken guruló járgányon kívül — semmi sem érdekli, s a hit, a lelkesedés mint olyan kifújt. Csak hát sorozatos kudarcaink dobatják a sutba az elveinket, s hiányérzetünket legfeljebb a 60-as évek nosztalgiájával foltozgatjuk.

Kudarcaink egyike volt ez a pénteki szolidaritási gyűlés is. Mert tiltakozni nem lehet háromnegyed tíztől, tízig! Tiltakozni csak eszméink ilyetén lejáratása ellen lehet!

Dombóvári

Nigéria ünnepén

Nigéria függetlenné válásának huszadik évfordulóját október negyedikén ünnepelték a Magyarországon tanuló nigériai diákok és meghívott barátaik az Államigazgatási Főiskola Kollégiumában.

Az ünnepélyes fogadás és a beszédek után eredeti afrikai műsor következett. Nigériai, kongói és dél-afrikai diákok mutatták be különleges, magával ragadó táncaikat. Ez az est is jól szolgálta barátságunk elmélyítését.

bg

Fotó: Balázs Gusztáv

A klub programja

(Október 16.–október 30.)

Október 16., csütörtök:

Közép-Európa Kör — Jeszenszky Géza történész: Magyarország a Monarchiában.

Október 17., péntek:

Pódium — Budai Önképző Kör: Mit tehet a költő?

Október 18., szombat:

Böszme diszkó, filmek

Október 20., hétfő:

Filmklub — Viridiána (Bunuel)

Október 21., kedd:

Filmklub — Doktor Caligari (Wiene)

Közép-Európa Kör — a vendég: Király László erdélyi költő

Október 22., szerda:

Jazzklub — Kőszegi—Lakatos egy.

Október 23., csütörtök:

Pódium — Pécsi Balett: Oxigén (Makarenkó Színházterem)

Október 25., szombat:

Böszme diszkó, filmek, együttesek: East, Rockwell

Október 26., vasárnap:

Folk fesztivál reggel 10-től éjjel 2-ig. Együttesek: Kaláka, Kriskovics, 100 Folk Celsius, Kormorán, Vujicsics, Vízöntő, Jánosi, Kalamajka, Fonográf. Szólisták: Boros Lajos, Berki Tamás, Muszty—Dobai, Dinnyés József, J. A. Tamayo, Kóka Rozália. Folk-Kocsma, táncházak, filmek, bábműsor, Folk jam session, diszkó, büfé. Belépődíj közgázosoknak tagságival 30 forint, külsőknek tagságival 40 forint, anélkül 50.

Október 27., hétfő:

Filmklub — Egy ember álma (Anderson)

Október 28., kedd:

Filmklub — Metropolis (Lang)

Október 29., szerda:

Jazzklub — Saturnus

Október 30., csütörtök:

Polvax KISZ-vezetőképző — Kiss Arthur: Hatalom és Társadalom.

Csizma az asztalon

Az igazat megvallva mostanáig nem sokat foglalkoztam ennek az inkriminált lábbelinek a lelki életével, így azt sem tudtam eddig, hogy mikor és miért foglalja el azt a nem éppen számára kijelölt helyet. De tanulva saját káromból, ezentúl jóval nagyobb gondot fogok erre fordítani, nehogy úgy járjak, mint legutóbb.

A múlt számban megjelent „Kunbaja" című cikkemben ugyanis őszinte meglepődéssel olvastam Bisztriczky József és Kotulics Tamás neve helyett Kerekes Sándorét és Mucsányi Tamásét, mert abban a táborban, amelyről írtam, az előbbiek voltak a vezetők.

Meglátva ezt a cserét, lelki szemeim előtt felrémlett az a bizonyos sánta kutya, amely még vidáman futkározik, mikor a hazug embert már rég lefülelték. Valami hasonló helyzetbe kerültem én is, hiszen a zavaró tévedés felett pontosan három sorral azt írtam, hogy hamar megtanultuk egymás nevét. Úgy látszik, mégsem, vagy nem egészen jól.

Töredelmesen be kell vallanom, hogy rettenetesen rossz a névmemóriám. Márpedig Bisztriczky József és Kotulics Tamás vezetéknevét csak egyetlen egyszer hallottam, így nem esett nehezemre azon mód el is felejteni. A tábor kötetlen légkörében pedig (melynek kialakításában nagy szerepük volt, és pont ezért akartam megemlíteni őket) bőven elég volt, hogy ő a Józsi, illetve a Tamás.

Mikor a cikket lapzárta előtti utolsó pillanatokban megírtam, nem volt időm kérdezősködni, és a már fent jellemezett memóriámra hivatkozva a szerkesztőségbe ... József és ... Tamás nevét adtam le, hátha ott ismerik őket. Nem ismerték. Illetve a másik, jóval nagyobb tábor vezetőit ismerték, és mivel közülük az egyik még ráadásul Tamás is volt, hamar elkészült a bizonyítványom: „még a keresztnevüket sem jegyezte meg rendesen".

Aminek is az lett a következménye, hogy most már büszkén mondhatom magamról: néhány tollvonással vezetőket váltottam le, illetve neveztem ki, átalakítva ezzel az egyetem hatalmi viszonyait. Hát így kerül a csizma az asztalra.

Becker Pál

Október 26-án megszólal a Fonográf

HAUSER ARNOLD:

A művészet és irodalom társadalomtörténete

A kiváló, magyar származású művészetszociológus legelső, összefoglaló művét: A művészet és irodalom társadalomtörténetét kiadónk 1969-ben egyszer már közreadta. A könyv méltán aratott nagy sikert, a művészet iránt érdeklődők körében nélkülözhetetlen kézikönyvvé vált.

Most, amikor a Gondolat Kiadó arra vállalkozott, hogy a Magyar Tudományos Akadémia tagjává választott, nemrég elhunyt, világhírű tudós valamennyi alkotását életműsorozat keretében megjelentessük. A művészettörténet filozófiáját követően ezt a nagy fontosságú, kétkötetes munkát adjuk át az olvasónak új, átdolgozott fordításban. Hausernek ez a munkája már sok nyelven sok kiadást megért; a legutóbbi években Amerikában, Japánban és Indiában is megjelent nagy példányszámokban.

Hauser azt tanítja, hogy az irodalom és a művészettörténet stílusváltozásait nem lehet pusztán a stílustörténet szemszögéből megérteni, az okokat a társadalomban bekövetkezett változásokban kell keresni. Hauser ebben a művében monumentális tablóban rajzolja fel az irodalom és a művészet társadalmi genezisét, a szellemi megnyilvánulások társadalmi gyökereit az ősi társadalmaktól egészen a XX. századig. (Gondolat)